

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA SOCIO-EKONOMSKIH KAZALNIKOV PO REGIJAH IN OCENA
RAZVOJNIH MOŽNOSTI SAVINJSKE REGIJE**

Ljubljana, september 2008

SIMONA CEROVŠEK

IZJAVA

Študentka Simona Cerovšek izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Aleksandra Kešeljevića, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 22.9.2008

Podpis: _____

KAZALO VSEBINE

UVOD	1
1 TEORETIČNI VIDIK	2
1.1 OPREDELITEV REGIJE	2
1.2 TEORIJE REGIONALNEGA RAZVOJA	2
1.3 MERJENJE RAZVITOSTI REGIJ	4
1.4 REGIONALNA POLITIKA	4
1.4.1 Regionalna politika v Evropski uniji	5
1.4.2 Regionalna politika v Sloveniji	8
1.4.3 Klasifikacija teritorialnih enot v Sloveniji in EU	9
2 ANALIZA IZBRANIH SOCIO-EKONOMSKIH KAZALNIKOV PO SLOVENSКИH REGIJAH	11
2.1 PREBIVALSTVO	11
2.2 REGIONALNI BRUTO DOMAČI PROIZVOD	13
2.3 REGIONALNA BREZPOSELNOST	14
2.4 REGIONALNA ZAPOSLENOST	16
2.5 IZOBRAZBA	17
2.6 POSLOVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB	19
2.7 DOHODNINA IN PLAČE	21
2.8 UGOTOVITVE	23
3 ANALIZA STANJA SAVINJSKE REGIJE	24
3.1 PREDSTAVITEV REGIJE	24
3.2 SOCIO-EKONOMSKI KAZALNIKI SAVINJSKE REGIJE.....	25
3.3 UGOTOVITVE	28
4 RAZVOJNE MOŽNOSTI SAVINJSKE REGIJE	30
4.1 SWOT ANALIZA SAVINJSKE REGIJE	30
4.2 VIZIJA REGIJE.....	32
4.3 STRATEŠKI CILJI REGIJE	32
4.4 RAZVOJNE PRIORITETE REGIJE.....	33
4.4.1 Prva razvojna prioriteta: tehnološko napredna regija	33
4.4.2 Druga razvojna prioriteta: regija inovativnega turizma	35
4.4.3 Tretja razvojna prioriteta: okolju prijazna in dostopna regija.....	36
4.4.4 Četrta razvojna prioriteta: regija ustvarjalnosti	37
4.5 SKLADNOST RAZVOJNIH PRIORITET Z REGIONALNIMI PROBLEMI	39
SKLEP	40
LITERATURA IN VIRI	42
PRILOGE	

KAZALO TABEL

Tabela 1: Povezava slovenske klasifikacije (SKTE) z evropsko (NUTS)	9
Tabela 2: Indeks razvojne ogroženosti po slovenskih regijah.....	24
Tabela 3: Socio–ekonomski kazalniki Savinjske regije in Slovenije.....	29
Tabela 4: Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti Savinjske regije.....	31
Tabela 5: Povezava razvojnih prioritet Savinjske regije za obdobje od leta 2007 do 2013 in regionalnih problemov	40

KAZALO SLIK

Slika 1: Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu po spolu in po slovenskih regijah ter v Sloveniji v obdobju od leta 1999 do leta 2003.....	12
Slika 2: BDP na prebivalca po slovenskih regijah glede na slovensko povprečje v letih 2004 in 2005 (Slovenija=indeks 100)	14
Slika 3: Stopnja registrirane brezposelnosti po slovenskih regijah in v Sloveniji v letih 2004, 2005 in 2006 (v %).....	15
Slika 4: Stopnja registrirane zaposlenosti po slovenskih regijah in v Sloveniji v letih 2004, 2005 in prvem polletju 2006 (v %)	16
Slika 5: Presežek oziroma primanjkljaj delovnih mest v odstotkih od domačega formalno aktivnega prebivalstva po slovenskih regijah in v Sloveniji v letih 2004, 2005 in v prvem polletju 2006.....	17
Slika 6: Prebivalstvo (15 let in več) glede na stopnjo dosežene izobrazbe po slovenskih regijah in v Sloveniji v letu 2006 (v %)	18
Slika 7: Dodana vrednost na zaposlenega po slovenskih regijah glede na slovensko povprečje v letih 2004 in 2005 (Slovenija=indeks 100)	20
Slika 8: Osnova za dohodnino na prebivalca po slovenskih regijah glede na slovensko povprečje v letih od 2002 do 2005 (Slovenija=indeks 100).....	21
Slika 9: Povprečne bruto mesečne plače po slovenskih regijah glede na slovensko povprečje v letih od 2004 do 2006 (Slovenija=indeks 100)	22

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Prebivalstvo	1
Priloga 2: Regionalni bruto domači proizvod	3
Priloga 3: Regionalna brezposelnost	4
Priloga 4: Regionalna zaposlenost	5
Priloga 5: Izobrazba	6
Priloga 6: Poslovanje gospodarskih družb	7
Priloga 7: Dohodnina in plače	10
Priloga 8: Teritorialna razdelitev Slovenije	11
Priloga 9: Savinjska regija.....	11

UVOD

Znotraj posameznih držav obstajajo območja oziroma regije, ki se same po sebi ne razvijajo enakomerno. Neenakomeren regionalni razvoj je lahko posledica razlik v geografski legi in naravnih danostih, kar posledično povzroča tudi razlike v poselitvi, ekonomski aktivnosti, demografski strukturi, izobrazbeni ravni prebivalstva in podobno. Na drugi strani pa lahko regionalne razlike nastajajo tudi zaradi neizkoriščanja razvojnih potencialov regije. Ne glede na razlog nastanka regionalnih razlik pa le-te povzročajo različne ekonomske in socialne probleme, katerih učinki se lahko čutijo tudi na makroekonomski ravni. Zaradi tega so države oblikovale regionalno politiko, s katero skušajo zmanjšati medregionalne razlike.

V zadnjem času se pomen regionalne politike povečuje, saj je znotraj držav in še posebej znotraj gospodarskih integracij, kakršna je Evropska unija, opaziti čedalje večje medregionalne razlike. Raznolikost regij je značilna tudi za Slovenijo. Od ustanovitve naše nove države so se regionalne strukturne razlike na področju zaposlovanja, prehoda v tržno gospodarstvo, okolja, kakovosti bivanja in izobraževanja vseskozi povečevale. Slovenija sicer ima zastavljeno regionalno politiko, vendar je še vedno odprto vprašanje ustanovitve pokrajin. Nekateri spodbudni rezultati delovanja regionalne politike so že vidni, vendar je pred mnogimi regijami še dolga pot, da nadoknadijo razvojni zaostanek za najuspešnejšimi slovenskimi in evropskimi regijami.

Namen mojega diplomskega dela je s pomočjo različnih kazalnikov predstaviti regionalne zaostanke Savinjske regije ter ugotoviti ali so razvojni programi te regije zastavljeni tako, da bodo zmanjšali ključne probleme regije.

Diplomsko delo je sestavljeno iz štirih vsebinskih poglavij. Prvo poglavje je teoretične narave. V njem opredelim pojem regije, razložim teorije regionalnega razvoja in opišem postopek merjenja razvitosti regij. V tem poglavju tudi podrobneje predstavljam regionalno politiko. Najprej se osredotočim na evropsko regionalno politiko, kjer predstavim tudi vse instrumente, s katerimi se regionalna politika izvaja, nato pa opišem še razvoj te politike v Sloveniji. V drugem poglavju skozi različne socio-ekonomske kazalnike prikazujem razvitost slovenskih regij, ki jih primerjam tako s slovenskim povprečjem kot medsebojno, kar pomeni, da izpostavim najboljše in najslabše regije v posamezni kategoriji analize. Tretje poglavje je namenjeno predstavitvi in orisu obstoječega stanja v Savinjski regiji. Dosežen razvoj Savinjske regije pri tem primerjam s slovenskim povprečjem in ugotavljam področja, kjer beleži regija najmanjše in največje razvojne zaostanke. V četrtem poglavju predstavim razvojne možnosti Savinjske regije, ki temeljijo na SWOT analizi in analizi socio-ekonomskih kazalnikov. Razvojne možnosti prikažem skozi vizijo, strateške cilje regije in razvojne prioritete, ki jim bo regija sledila v prihodnosti. Na koncu četrtega poglavja ugotavljam ali so razvojne prioritete zastavljene tako, da odpravljajo bistvene probleme Savinjske regije.

1 TEORETIČNI VIDIK

1.1 OPREDELITEV REGIJE

Pojem regija uporabljajo različne stroke (geografija, ekonomija, klimatografija, jezikoslovje, zgodovina in drugo), ki ta termin tolmačijo drugače. Definicija regije je zelo široka in njena vsebina ni jasno opredeljena. Definicija regije izvira iz latinske besede »regio«, ki pomeni določen del zemeljskega površja ali pokrajine. Večina leksikonov razlaga regijo kot teritorialno enoto, ki ima vrsto specifičnih in individualnih potez. Regijo se lahko opredeli tudi kot administrativno, ekonomsko ali naravno enoto oziroma ozemlje, na katerem prebiva določena družbena skupnost (Ravbar, 1997, str. 18).

Regija lahko označuje različne prostore oziroma območja, in sicer od malih teritorijev, ki zavzemajo le nekaj mest, do ogromnih področij, ki pokrivajo celoten kontinent ali več kontinentov. Regija je torej lahko (Fledelius, 1995, str. 15): del države (regija Italije, Nemčije), področje čezmejnih teritorijev (Alpe-Adria, Evroregija), države ob istem morju (Pacifiška regija), geografsko zaključena enota (Skandinavija, Balkan), v preteklosti združene države (Sovjetska zveza, Jugoslavija) in države, ki pripadajo isti organizaciji (Evropska unija).

Regionalna ekonomika definira regijo kot podnacionalno prostorsko enoto (More, 1986, str. 26), pri kateri gre za vmesen prostor med državo in občinami (Bugarič, 1998, str. 150). Na tem območju se pojavljajo aktualne potrebe, kot so na primer oskrba z energijo in komunalnimi storitvami, izgradnja in vzdrževanje lokalnih cest z regionalnim pomenom, varstvo okolja in podobno.

Regije se torej razlikujejo glede na naravne, gospodarske, socialne in druge vire. To pa vpliva tako na stopnjo doseženega regionalnega razvoja kot tudi na razvojne možnosti. Ekonomske teorije ne podajajo enotne razlage regionalnega razvoja, kar predstavljam v sledečem podpoglavju.

1.2 TEORIJE REGIONALNEGA RAZVOJA

Znotraj držav se gospodarski razvoj ne širi enakomerno po vseh področjih in regijah. Zato obstajajo znotraj držav bolj ali manj razvita področja. Odkar je v politiki in gospodarstvu postalo vse pomembnejše decentralizirano odločanje na ravni regij in ne samo osrednje odločanje na ravni cele države, je postalo vprašanje regionalnega razvoja vse pomembnejše gospodarsko in razvojno vprašanje. Vprašanje skladnejšega regionalnega razvoja je postalo sestavni del razvojne politike večine držav. S tem je razvojna politika dobila še eno dimenzijo, to je regionalno dimenzijo ob panožni dimenziji (Senjur, 2002, str. 508).

S čisto teoretičnega vidika je uvedba prostorske komponente precej zapletla razvojno politiko države. Brez regionalne komponente je bilo možno postaviti enoten in en optimum za celotno državo in glede na to skombinirati proizvodne dejavnike in proizvodno strukturo. Regionalna

komponenta pa vnaša v model še regionalne optimume. Potrebno je torej doseči skupen državni optimum ob zadovoljitvi vseh regionalnih optimumov. To pa je precej zapletena naloga. To še toliko bolj, ker utegne priti do konkurence in nesoglasja med regionalnimi interesi ter celo do nasprotja med regionalnimi in skupnimi interesi cele države (Senjur, 2002, str. 508).

V ekonomski teoriji obstaja več smeri razlage o regionalnem razvoju, vendar se delijo v dve skupini glede na to, kako odgovarjajo na vprašanje ali lahko neomejeno delovanje tržnih sil povzroči, da se regionalne razlike postopoma zmanjšajo. Ena izmed teorij, ki daje pozitiven odgovor na omenjeno vprašanje, je neoklasična ekonomska teorija. Ta teorija trdi, da na trgu, kjer delujejo tržne zakonitosti (konkurenca), ne morejo obstajati regionalne razlike. Na dolgi rok naj bi se regionalne razlike same od sebe zmanjšale ali celo odpravile. Teorija napoveduje, da se bodo dohodki proizvodnih dejavnikov v regijah integriranega ekonomskega območja izenačili. Napoved temelji na predpostavki, da v vseh regijah obstaja optimalna izraba dejavnikov proizvodnje, zaradi česar pride do optimalne izmenjave med delom in kapitalom. Tržni mehanizem tako povzroči migracijo delovne sile iz območij z nižjimi dohodki v tiste, kjer so dohodki relativno višji. Kapital pa se bo gibal v obratni smeri. Vse skupaj bo prispevalo k višji produktivnosti in višjim dohodkom v manj razvitih regijah. Neoklasična teorija torej pravi, da prost pretok dela, kapitala, blaga in storitev pod vplivom konkurence na združenem trgu odpravi relativne razlike med regijami (McDonald & Dearden, 2005, str. 234). Ta teorija naj ne bi držala, saj v realnosti načeloma ni izpolnjena predpostavka o popolni mobilnosti proizvodnih dejavnikov, zaradi česar se nova gospodarska dejavnost razvija predvsem tam, kjer je gospodarstvo že razvito. Neizenačena rast znotraj države pa je povezana z regionalnimi problemi (Hitiris, 1994, str. 221-222).

Neoklasična teorija ima številne nasprotnike, ki zagovarjajo stališče, da prosto delujoče tržne sile večinoma povečajo, ne pa zmanjšajo, regionalne neenakosti. V skladu s tem prepričanjem se je med drugim razvila tudi teorija divergence, ki pravi, da bo v ekonomskem razvoju ekonomsko heterogenega območja prihajalo do večjih razlik v dohodkih proizvodnih dejavnikov med centrom in periferijo. Pri tržnih silah se namreč industrija, trgovina, bančništvo, zavarovalništvo in druge gospodarske dejavnosti ter kultura, znanost in izobraževanje koncentrirajo v razvitejših regijah, druge regije pa ostajajo relativno vedno slabše razvite. Vzroki za to so razlike v tehnološki opremljenosti, stroških transporta in v ekonomski strukturi. Po divergenčni teoriji kapital in delo nista popolnoma mobilna. To je pogosto razlog za ohranjanje razlik med regijami oziroma poglobljanje teh razlik v razmerah, ko ni nobenega zavestnega poseganja v delovanje tržnih mehanizmov. Nove industrijske, trgovinske in storitvene dejavnosti naj bi se tako odpirale tam, kjer že obstajajo, saj na teh območjih že obstaja potrebna infrastruktura in trg. Tudi mlajša, podjetnejša in bolj kvalificirana delovna sila bo migrirala iz manj razvitih regij v bolj razvite. Migracija mobilnih dejavnikov proizvodnje iz nerazvitih v razvite regije pa bo še bolj poglobila razlike med regijami (Brinar, 2003, str. 3).

Ker med regijami obstajajo razlike v doseženem razvoju, je te razlike potrebno izmeriti oziroma oceniti in šele nato izbrati ukrepe regionalne politike, s katerimi se skuša razlike v stopnji razvitosti zmanjševati.

1.3 MERJENJE RAZVITOSTI REGIJ

Proces ocenjevanja razvitosti regij je sestavljen iz naslednjih korakov:

1. Izbor kazalcev za določanje razvitosti. Pri tem obstajajo številni kazalniki, zato je njihov izbor pogosto subjektiven. Pri izboru kazalcev je potrebno zagotoviti, da so podatki razpoložljivi, sprejemljivi in medsebojno primerljivi. V Sloveniji uporabljamo indeks razvojne ogroženosti, ki je sestavljen iz sledečih kazalcev (Pečar, 2006b, str. 25):
 - o kazalci razvitosti: bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca, bruto osnova za dohodnino na prebivalca, bruto dodana vrednost na zaposlenega in stopnja registrirane zaposlenosti;
 - o kazalci ogroženosti: indeks staranja prebivalstva, stopnja registrirane brezposelnosti in delež prebivalstva, ki je priključen na javno kanalizacijo;
 - o kazalci razvojnih možnosti: povprečno število let šolanja, število delovnih mest na delovno aktivno prebivalstvo, delež površine območij Natura 2000 in poseljenost območja.
2. Standardizacija izbranih kazalcev. To je postopek, ki ga je potrebno opraviti, ker se različni kazalci izražajo v različnih merskih enotah (na primer odstotki, denarna enota, leta in podobno). Najpogosteje kazalce standardiziramo tako, da jih preračunamo v indekse glede na povprečje. Pri tem državo kot celoto oziroma državno povprečje predstavimo z indeksom 100. Iz vrednosti kazalca za posamezno regijo pa izračunamo še indeks posamezne regije. Na ta način postanejo kazalci medsebojno primerljivi.
3. Določanje teže izbranih kazalcev oziroma ponderacija. Pri tem poznamo 3 načine:
 - o kazalcev ne ponderiramo, saj vsem kazalcem določimo enako težo;
 - o mnenje izvedencev;
 - o različne matematično-statistične metode za določitev ponderjev.
4. Razmejevanje med razvitimi in nerazvitimi regijami. Razvitost se lahko ugotavlja s primerjavo v času in prostoru.

Ko ocenimo medregionalne razlike v razvoju in določimo razvite ter nerazvite regije, lahko pričnemo z izvajanjem regionalne politike oziroma politike skladnega regionalnega razvoja, s katero se želi omogočiti enakomernejši regionalni razvoj.

1.4 REGIONALNA POLITIKA

Neizenačenost življenjskih pogojev in želja po gospodarskem integriranju celotnega državnega teritorija narekuje oblikovanje politik, ki naj bi prebivalcem omogočile primerljive razmere za življenje in delo (Armstrong & Taylor, 2000, str. 203). Regionalna politika skuša

preko državnih intervencij povečati ekonomsko aktivnost v zaostajajočih regijah. Prevelike razlike med regijami namreč lahko povzročijo (Farič, 1999, str. 21-23):

1. ekonomske probleme: razlike med regijami lahko povzročijo neučinkovitost narodnega gospodarstva, kar lahko vpliva tudi na znižanje stopnje gospodarske rasti;
2. socialne in politične probleme: regionalne razlike so lahko osnova za nezmožnost doseganja podobnih oziroma enakih življenjskih pogojev na območju celotne države;
3. ekološke probleme: problemi aglomeracij odpirajo vrsto ekoloških problemov.

Potrebno se je zavedati, da je odpravljanje regionalnih razvojnih razlik dolgotrajno in težavno. Najprej je potrebno določiti regionalne probleme in vzroke za le-te, nato cilje, strategijo in instrumente, na koncu pa sledi še vrednotenje politike (Vanhove, 1999, str. 57).

V nadaljevanju predstavljam regionalno politiko v okviru Evropske unije, pri čemer še posebej izpostavim instrumente in njihove cilje oziroma namen. Nato se osredotočim na razvoj regionalne politike v Sloveniji ter zakone, ki urejajo področje enakomernejšega regionalnega razvoja v naši državi.

1.4.1 Regionalna politika v Evropski uniji

Regionalno politiko Evropske unije (EU) imenujemo tudi strukturna ali kohezijska politika. Regionalna politika EU predstavlja skupek razvojnih aktivnosti, programov in ukrepov države, lokalnih skupnosti in drugih nosilcev organiziranih interesov na regionalni ravni, koordiniranih in sofinanciranih s strani EU in namenjenih doseganju razvojnih ciljev ob upoštevanju skladnega regionalnega razvoja (Mrak, 2004, str. 29).

Skupna regionalna politika se je v EU začela razvijati že v osemdesetih letih preteklega stoletja in vseskozi obdržala enak cilj, to je krepitev ekonomske in socialne kohezije na celotnem ozemlju. Da se ta cilj lahko uresničuje, je EU razvila sistem financiranja in ustanovila tako imenovane strukturne sklade ter kasneje še kohezijski sklad.

Ne samo, da so velike razlike med državami članicami EU, ampak so tudi velike razlike znotraj posamezne države članice. Redke so države z uravnoteženim regionalnim razvojem. Razlike v razvitosti med članicami in regijami obstajajo, zato so politike za zmanjševanje tega razkoraka še kako potrebne. Najbogatejše regije v nekaterih državah so bolj revne kot najrevnejše v drugih državah. Pomembno je poudariti, da se z vstopanjem novih članic te razlike še povečujejo, saj vstopajo čedalje manj razvite države (Vršaj, 2002, str. 242).

Strukturni skladi so osnovni instrument, s katerim se izvaja regionalna politika. Preko strukturnih skladov se financirajo posamezne investicije predvsem v tistih evropskih regijah, ki zaostajajo v razvoju glede na povprečje EU. Tako na primer podpirajo nastanek konkurenčnega okolja, spodbujajo izobraževanje za usposabljanje kvalificirane delovne sile, pomagajo pri ustvarjanju novih delovnih mest ter pospešujejo gospodarski in socialni razvoj.

Strukturni skladi torej skušajo zmanjšati razlike in ustvariti okolje za enakomeren razvoj vseh držav in regij znotraj EU. Med strukturne sklade štejemo naslednje sklade:

1. Evropski sklad za regionalni razvoj (angl. *European Regional Development Fund-ERDF*)

Cilj tega sklada je povečati produktivnost in konkurenčnost gospodarstva ter naložbe usmeriti v proizvodnjo, infrastrukturo, lokalne razvojne projekte in razvoj malega gospodarstva.

2. Evropski socialni sklad (angl. *European Social Fund-ESF*)

Prvotni namen sklada je bil spodbujanje nastanka skupnega trga z izboljšanjem možnosti zaposlovanja. Danes pa je poglobljen cilj sklada preprečevanje brezposelnosti, spodbujanje brezposelnih za aktivno iskanje zaposlitve in vključevanje odrinjenih družbenih skupin na trg dela.

3. Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (angl. *European Agricultural Guidance Fund-EAGGF*)

EAGGF je bil ustanovljen z namenom financiranja skupne kmetijske politike. Sklad je razdeljen na jamstveni in usmerjevalni del. Jamstveni del financira tržno-cenovno politiko, ki prejema največji del sredstev iz evropske blagajne. Usmerjevalni del pa financira ukrepe za razvoj podeželja in pomoč kmetom v manj razvitih regijah.

4. Finančni instrumenti za usmerjanje ribištva (angl. *Financial Instrument for Fisheries Guidance-FIFG*)

Cilji sklada so predvsem prilagoditev, posodobitev in modernizacija ribiškega sektorja, razvoj ribogojnic oziroma ostalih morskih gojišč, zaščita posebnih morskih predelov ter trženjska podpora tej dejavnosti.

Delovanje strukturnih skladov temelji na naslednjih splošnih načelih (Aljančič & Horvat, 2001, str. 3):

1. Načelo koncentracije sredstev oziroma ukrepov na regije in skupine, ki jih najbolj potrebujejo glede na določene cilje, ki so opredeljeni s prednostnimi nalogami.
2. Načelo programiranja, to je načrtovanega in programiranega usmerjanja sredstev, ki določa, da sredstev ni mogoče pridobiti za posamezne nepovezane investicije, temveč se dodelijo na podlagi razvojnih programov.
3. Načelo partnerstva, ki pomeni sodelovanje Evropske komisije, vlad članic ter lokalnih in regionalnih oblasti.
4. Načelo dodatnih pomoči, ki pomeni, da skladi dopolnjujejo finančna sredstva lastnih sredstev držav članic, ne pa nadomeščanja lastnih sredstev. V regionalnih razvojnih programih je tako treba zagotoviti sofinanciranje iz zasebnih in lokalnih virov.
5. Načelo subsidiarnosti pomeni, da je organizacija skladov administrativno določena z regionalno, nacionalno in evropsko prioriteto.
6. Načelo učinkovitosti vrednotenja učinkov naj bi povečalo nadzor učinkovitosti ter uspešnosti, proračunsko disciplino in poenostavitev celotnega sistema pomoči strukturnih skladov.

Iz strukturnih skladov se financirajo tudi Pobude skupnosti, ki podpirajo reševanje specifičnih razvojnih problemov celotne Evropske unije. Evropska komisija njihovo delovanje usmerja s pripravo posebnih smernic, izvajanje samo pa poteka decentralizirano, kar pomeni, da so za večino pobud odgovorne regionalne oblasti v državah članicah (Sečko, 2007, str. 12).

Pobude Evropske unije predstavljajo sledeči programi (Sečko, 2007, str. 12-13):

1. INTERREG III - program, ki spodbuja čezmejno, medregionalno in transnacionalno sodelovanje.
2. URBAN II - podpira sonaravni razvoj mest oziroma urbanih območij z razvojnimi problemi ter njihovo ekonomsko in socialno preobrazbo (na primer oživljanje starih mestnih jeder).
3. LEADER + - podpira razvoj lokalnih pobud na podeželju za trajnostni razvoj območij.
4. EQUAL - pobuda, ki si prizadeva odpraviti dejavnike, ki povzročajo neenakost in diskriminacijo na trgu delovne sile.

Kohezijski sklad je bil ustanovljen v letu 1993 v okviru Maastrichtske pogodbe kot odgovor na težave manj razvitih držav EU pri izpolnjevanju konvergenčnih ciljev za skupno evropsko denarno valuto. Manj razvite države EU morajo namreč pospešeno investirati, saj lahko s tem zmanjšujejo zaostanek v razvoju, vendar pa se je tudi od njih zahtevala stroga proračunska politika in davčna disciplina. S kohezijskim skladom se torej manj razvitim državam EU omogoči, da vlagajo v infrastrukturo in izpolnijo konvergenčne kriterije Evropske monetarne unije. Kohezijski sklad ne podpira posebnih strateških programov, ampak neposredno financira večje infrastrukturne in okoljske projekte, ki bistveno vplivajo na razvoj države. Do sredstev kohezijskega sklada so upravičene države članice EU, katerih BDP, merjen na osnovi kupne moči, znaša manj kot 90 odstotkov povprečja EU.

Finančna pomoč kohezijskega sklada je usmerjena v (Stojanovska, 2003, str. 15):

1. okoljevarstvene projekte, ki dopolnjujejo razvoj politike okolja,
2. projekte za transportno infrastrukturo skupnih interesov, ki jih financirajo članice,
3. preliminirane študije, ki se nanašajo na projekte in njihovo realizacijo,
4. pripravljalne projekte, ki analizirajo stroške in prihodke ter finančno podporo projektov.

V obdobju od leta 2007 do leta 2013 bo Kohezijski sklad bolj integriran v delovanje strukturnih skladov, saj se bo obseg pomoči tega sklada razširil tudi na druga področja. Pomoč bo tako razširjena tudi na področja, ki so povezana s trajnostnim razvojem in so v korist okolju (na primer obnovljivi viri energije).

Na področje regionalne politike posega tudi Evropska investicijska banka (EIB). EIB je finančna institucija, ki s kreditiranjem spodbuja ekonomsko in socialno kohezijo ter trajnostni razvoj. Finančno pomoč daje v obliki posojil in delnega financiranja investicijskih projektov, globalnih posojil, garancij ter delnega financiranja tehnične pomoči in študij za pripravo projektov (Mrak, 2004, str. 35).

1.4.2 Regionalna politika v Sloveniji

Začetki politike pospeševanja skladnejšega regionalnega razvoja segajo v zgodnja sedemdeseta leta, ko je bil sprejet Zakon o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih območij. S pomočjo treh kriterijev (narodni dohodek na prebivalca, delež kmečkega prebivalstva, delež zaposlenega prebivalstva) je zakon določil občine, ki so bile manj razvite in za katere so bili predvideni posebni ukrepi (Farič, 1999, str. 63).

Zaradi policentričnega razvoja države se je pojavilo upadanje števila prebivalstva podeželskih in gorskih območij. Da bi rešili nastali problem, je bil v letu 1990 sprejet Zakon o spodbujanju razvoja demografsko ogroženih območij. Glavna slabost tega zakona je bila, da je vseboval le dva demografska kriterija za oceno ogroženosti območja (rast prebivalstva in staranje prebivalstva), ki nista v zadostni meri pokazala razvojnih možnosti, gospodarske moči in socialnega stanja v posamezni regiji. Zaradi tranzicije so se pojavili številni ekonomski in socialni problemi. Ekonomska politika je nastalo situacijo reševala s pomočjo posebnih intervencij v gospodarstvu, ki so imele pomembne regionalne učinke, vendar so se izkazale predvsem kot neučinkovit sistem reševanja regionalnih neenakosti. Zaradi tega se je pojavila težnja po prenovi regionalne politike v Sloveniji.

V letu 1999 je bil sprejet Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR), v katerem so opredeljeni cilji spodbujanja skladnega regionalnega razvoja v Sloveniji. Leta 2001 so mu sledili še nekateri podzakonski akti. Nova regionalna politika naj bi bila celovita, v načelih in instrumentih usklajena s standardi EU, tržno naravnana ter zasnovana na načelih samovzdržujočega razvoja. Zakon je tako določil cilje, načela, organizacijo spodbujanja skladnega regionalnega razvoja, dodeljevanje spodbud ter merila za opredelitev območij s posebnimi razvojnimi problemi (Strmšnik, 1998, str. 10).

Posamezna problemska področja so v Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja širše opredeljena, saj upoštevajo več kriterijev. Pri opredeljevanju ogroženih območij se tako poleg demografske ogroženosti upošteva tudi stopnjo registrirane brezposelnosti, bruto osnovo za dohodnino in podobno. Ogrožena območja so praviloma sklenjena območja več občin, katerih razvojne možnosti se opredeljujejo kot slabše, zato morajo biti deležna posebne pozornosti pri oblikovanju regionalne politike in pri usmerjanju razvojnih spodbud. Na podlagi posebnih meril so bila območja s posebnimi razvojnimi problemi razdeljena na (Pečar & Farič, 2001, str. 16):

1. ekonomsko šibka območja,
2. območja s strukturnimi problemi in visoko brezposelnostjo,
3. razvojno omejevana obmejna območja in območja z omejenimi dejavniki.

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja je opredelil tudi institucije na nacionalni in lokalni ravni, katerih delovanje je povezano z regionalno politiko. Za območje ene ali več statističnih regij so se ustanovile Regionalne razvojne agencije (RRA), ki izvajajo razvojne naloge za posamezno regijo. Regionalne razvojne agencije med drugim tudi pripravijo

regionalni razvojni program (RRP), ki predstavlja osnovni instrument pospeševanja regionalnega razvoja v posamezni regiji ter pridobivanja spodbud za te namene. Za reševanje posameznih zadev skupnega interesa na območju več občin se lahko pripravi tudi skupni razvojni program (Pečar & Farič, 2001, str. 16).

Septembra 2005 je bil sprejet nov Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja-1 (ZSRR-1), ki naj bi zmanjševal regionalne razlike v razvoju ter preprečeval nastajanje novih razvojno problematičnih območij. Kot enega ključnih ciljev novega zakona se opredeljuje povečanje blagostanja prebivalstva v razvojnih regijah, pri čemer pa je potrebno upoštevati načela trajnostnega razvoja ter krepiti socialni kapital in inovacijsko sposobnost razvojnih regij. Poudarja se torej zmanjševanje razlik v kakovosti življenja, ekonomski in socialni blaginji ter razlik v zdravju, vendar se pri tem ne zanemarija varstvo okolja, varstvo pred naravnimi ter drugimi nesrečami in podobno (ZSRR-1, 2005). Konec decembra leta 2005 so bila določena tudi prednostna območja za dodeljevanje raznih regionalnih spodbud, in sicer:

1. razvojne regije,
2. občine ob zunanji meji Evropske unije z Republiko Hrvaško,
3. občine, v katerih avtohtono bivata madžarska in italijanska narodna skupnost,
4. občine, v katerih avtohtono bivajo pripadniki romske etične skupnosti.

Za učinkovito regionalno politiko je bistvenega pomena, da je območje posamezne države smiselno razčlenjeno na regije, saj le-tako lahko zmanjšujemo razlike v razvoju. Teritorialno razdelitev Slovenije bom opisala v naslednjem podpoglavju.

1.4.3 Klasifikacija teritorialnih enot v Sloveniji in EU

V Sloveniji je do vstopa v Evropsko unijo veljala vladna Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (SKTE), pri čemer je šlo za nacionalni standard za evidentiranje, zbiranje, obdelovanje, analiziranje, posredovanje in izkazovanje podatkov o teritorialni razdelitvi države. S standardno klasifikacijo teritorialnih enot se je teritorij Republike Slovenije (RS) razdelil na enajst ravni. Omeniti moram, da je prvih šest ravni SKTE vsebinsko ustrezalo evropski nomenklaturi NUTS (angl. *Nomenclature of Statistical Territorial Units*), ki jo uporabljajo države članice EU za izkazovanje regionalnih statistik. NUTS je hierarhična klasifikacija, ki ima tri regionalne nivoje (NUTS 1, NUTS 2, NUTS 3) in dva lokalna nivoja (angl. *LAU* oziroma *local administrative units*, kar predstavlja okrožja in občine). Povezavo med slovensko in evropsko klasifikacijo teritorialnih enot prikazujem v Tabeli 1.

Tabela 1: Povezava slovenske klasifikacije (SKTE) z evropsko (NUTS)

SKTE 0	NUTS 0	država v celoti
SKTE 1	NUTS 1	država v celoti
SKTE 2	NUTS 2	2 enoti (Vzhodna in Zahodna Slovenija)
SKTE 3	NUTS 3	statistične regije
SKTE 4	LAU 1	upravne enote
SKTE 5	LAU 2	občine

Vir: J. Pečar, *Regije 2005–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah*, 2005, str. 12.

Klasifikacijo statističnih teritorialnih enot (NUTS) je v začetku leta 1970 pripravil Eurostat (Statistični urad Evropskih skupnosti). Njen osnovni namen je bil določiti skladen sistem za delitev evropskega ozemlja kot podlago za oblikovanje regionalnih statistik Evropske unije. Čeprav klasifikacija NUTS dolgo ni imela zakonske podlage v evropskem pravnem redu, se je kljub temu uporabljala v evropski zakonodaji. V letu 2003 je bila v Evropskem parlamentu sprejeta prva uredba, ki ureja klasifikacijo NUTS, s čimer je ta klasifikacija postala del pravnega reda EU (Pečar, 2006a, str. 14).

Klasifikacija NUTS je namenjena za (Pečar, 2006a, str. 15):

1. Zbiranje, razvoj in usklajevanje regionalnih statistik EU. Po letu 1970 je klasifikacija NUTS postopoma zamenjala in nadomestila različne statistične delitve, kakor so bile na primer kmetijske in transportne regije. Klasifikacija NUTS je bila tudi podlaga, na kateri so se razvili regionalni računi in bili opredeljeni regionalni vidiki različnih poročil, strokovnih mnenj in analiz EU.
2. Socio-ekonomske analize regij. Klasifikacija NUTS je hkrati povezala regije med seboj po velikosti in omogočila tudi vrsto analitičnih ravni. NUTS 2 regije (osnovne regije) so pogosto postale osnovna območja, kjer so države članice izvajale regionalno politiko. Zaradi tega pa so postale tudi primerna raven za analizo regionalnih oziroma nacionalnih problemov. Regije NUTS 1 imenujemo osnovne socio-ekonomske regije in so nastale z združevanjem osnovnih regij ravni NUTS 2. Uporabljale naj bi se za analizo regionalnih problemov EU. Regije NUTS 3, ki običajno vključujejo teritorialne enote, ki so premajhne za celostno ekonomsko analizo, se lahko uporabljajo za natančno določitev, kje so regionalni ukrepi nujno potrebni.
3. Oblikovanje regionalne politike EU. Regije ravni NUTS 2 se uporabljajo tudi za oceno upravičenosti do pomoči iz strukturnih skladov. Gre za regije, ki zaostajajo v razvoju. Regije na ravni NUTS 2 se v glavnem uporabljajo tudi pri pripravi periodičnih poročil o socialnem in ekonomskem položaju.

Klasifikacija statističnih teritorialnih enot večinoma temelji na administraciji, zaradi česar prihaja do sprememb v tej klasifikaciji. Prav tako se klasifikacija razširi z vsakim vstopom države v EU. V procesu približevanja EU se v vsaki državi oblikujejo »statistične regije«, ki z vstopom v EU postanejo del klasifikacije NUTS.

V Sloveniji so statistične regije le začasna rešitev za vodenje regionalne politike. Statistične regije namreč niso povsem ustrezne za izvajanje regionalne politike, saj predstavljajo le teritorialni okvir brez lastnih teritorialnih organov.

Po vladnem predlogu, ki se je izoblikoval v začetku leta 2008, bi bila Slovenija razdeljena na 14 pokrajin (Osrednjeslovenska, Primorska, Gorenjska, Goriška, Savinjska, Savinjsko-šaleška, Dolenjska, Pomurska, Notranjska, Podravska, Spodnjeposavska, Koroška, Posavska in Zasavska), vendar omenjeni vladni predlog v parlamentu ni dobil zadostne podpore, zato je vlada predlagala 13 pokrajin, in sicer Celjska, Dolenjsko-belokranjska, Gorenjska, Goriška (Severnoprimska), Koroška, Osrednjeslovenska, Posavska, Pomurska (Prekmursko-

prleška), Obalno-kraška (Južnoprimorska), Vzhodnoštajerska (Ptujsko-ormoška), Savinjsko-šaleška, Mariborska (Osrednještajerska) ter Mestna občina Ljubljana. Razpisan je bil tudi posvetovalni referendum, ki se je izvedel 22.6.2008, vendar le-ta za vlado ni zavezujoč. Referendum je zaznamovala izredno nizka udeležba (okoli 10 odstotkov vseh volivcev). Predlagane pokrajine so podprli v vseh pokrajinah, razen v Osrednjeslovenski.

V nadaljevanju bom s pomočjo izbranih socio-ekonomskih kazalnikov preverjala, ali med slovenskimi regijami dejansko obstajajo razlike v razvoju, zaradi česar lahko nastaja potreba po regionalni politiki.

2 ANALIZA IZBRANIH SOCIO-EKONOMSKIH KAZALNIKOV PO SLOVENSКИH REGIJAH

Analizo razvitosti slovenskih regij bom naredila po posameznih področjih, in sicer glede na značilnosti prebivalstva regije, ustvarjen regionalni bruto domači proizvod, brezposelnost in zaposlenost, izobrazbo prebivalstva, poslovanje gospodarskih družb in dohodke oziroma plače zaposlenih v regiji. Pri tem bom pri vsakem področju posebej izpostavila regije, ki dosegajo nadpovprečne oziroma podpovprečne rezultate.

2.1 PREBIVALSTVO

Ko analiziramo prebivalstvo, največjo pozornost namenjamo številu prebivalstva in spremembi števila prebivalstva v času. Sprememba števila prebivalstva pa je posledica rojstev, smrti in migracijskih gibanj. Razlika med številom rojstev in številom smrti je naravni prirast. Pri tem si pomagamo tudi s tablicami umrljivosti oziroma življenjskimi tablicami, ki so tabelarni prikaz intenzivnosti umiranja in njene razporeditve po starosti.

Na število prebivalstva pa poleg naravnega prirasta vplivajo tudi migracijska gibanja. Pri migracijah oziroma selitvah gre za spremembe stalnega bivališča prebivalstva, pri čemer ločimo notranje in zunanje (mednarodne). Migracije najpogosteje prikažemo z neto migracijami (selitveni prirast), pri čemer gre za razliko med številom priseljenih (imigracija) in številom odseljenih (emigracija) na določenem teritorialnem območju.

Število prebivalstva je bilo največje v Osrednjeslovenski regiji, kjer je na dan 30.06.2006 živelo dobrih 500.000 ljudi, kar je predstavljalo četrtno slovenskega prebivalstva. V Podravske in Savinjske regiji je skupaj živelo okoli 30 odstotkov prebivalstva Slovenije.

V obdobju od leta 1991 do 2006 se je število prebivalstva povečalo v vseh regijah razen Zasavski, kjer je upadlo za 2,5 odstotka. V primerjavi s slovenskim povprečjem je bila višja rast števila prebivalstva v Obalno-kraški, Osrednjeslovenski, Jugovzhodni Sloveniji in Gorenjski regiji, najnižjo rast pa so beležile Pomurska, Goriška in Koroška regija (Pečar, 2006a, str. 21).

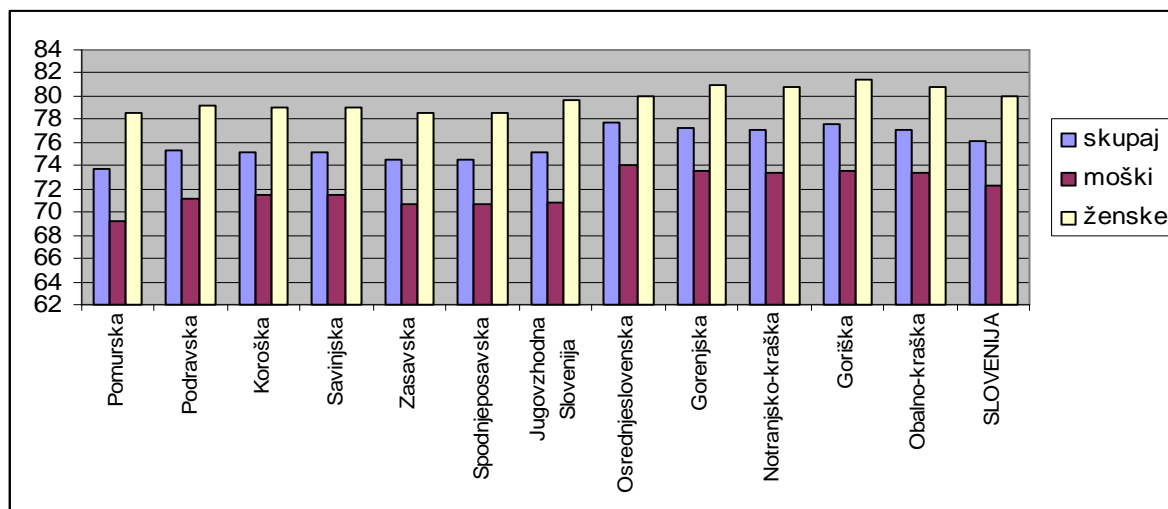
Gibanje števila prebivalstva je odvisno od selitvenega in naravnega prirasta. Selitveni prirast tujcev za Slovenijo je bil v preteklosti večinoma pozitiven. V Tabeli 2 v Prilogi 1 je razvidno, da se je tudi v letu 2006 več oseb priselilo v Slovenijo kot odselilo. Najmanj tujcev se je priselilo v Pomursko regijo (3,03 osebe na 1.000 prebivalcev), največ pa se jih je priselilo v Obalno-kraško regijo (18,40 oseb na 1.000 prebivalcev). Najmanj odseljenih v tujino je bilo v Pomurski regiji (2,95 oseb na 1.000 prebivalcev), največ pa Obalno-kraški regiji (12,62 oseb na 1.000 prebivalcev). Največ priseljenih iz drugih slovenskih regij je bilo v Notranjsko-kraško regijo (6,42 oseb na 1.000 prebivalcev), najmanj pa v Goriško regijo (2,23 oseb na 1.000 prebivalcev). V druge slovenske regije se je največ odseljevalo iz Zasavske regije (8,02 oseb na 1.000 prebivalcev) in najmanj iz Podravske regije (2,71 oseb na 1.000 prebivalcev).

Naravni prirast je bil od leta 1997 do leta 2005 v Sloveniji negativen, v letu 2006 pa prvič po tem obdobju pozitiven. Kljub temu je imelo negativen naravni prirast še vedno osem slovenskih regij, med katerimi sta najbolj izstopali Pomurska in Podravska regija. Najvišji naravni prirast je v letu 2006 dosegla Gorenjska regija, kjer je naravni prirast znašal 2,9 oseb na 1.000 prebivalcev.

Skupni prirast je bil na ravni celotne države v letu 2006 pozitiven. Prav tako je imela tudi večina slovenskih regij pozitiven skupni prirast, izjema sta bili le Pomurska in Koroška regija. Najvišji skupni prirast je imela Osrednjeslovenska regija, k čemur so največ pripomogle selitve, ki pa imajo predvsem ekonomski vzrok (večje možnosti za zaposlitev).

Z analizo tablic umrljivosti po slovenskih statističnih regijah lahko ugotovim, da obstaja razlika med vzhodom in zahodom države. Prebivalci v regijah na vzhodu države so lahko v povprečju pričakovali za 2,5 leta krajšo življenjsko dobo kot prebivalci, ki živijo v regijah na zahodu države. Če analiziram rojene v obdobju od leta 1999 do leta 2003 ugotovim, da so imeli najkrajšo pričakovano življenjsko dobo prebivalci Pomurske regije (73,8 let), najdaljšo pa prebivalci Osrednjeslovenske regije (77,8 let).

Slika 1: Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu po spolu in po slovenskih regijah ter v Sloveniji v obdobju od leta 1999 do leta 2003

Vir: Podatki iz Priloge 1; Lastni prikaz.

Ker sta tudi v Sloveniji rodnost in smrtnost nižji kot v preteklosti, se spreminja struktura prebivalstva. Opazno je pospešeno staranje prebivalstva, saj se povečuje delež starega prebivalstva (nad 64 let) in zmanjšuje delež mladega prebivalstva (pod 14 let). Leta 1981 je bil delež mladih v strukturi celotnega prebivalstva od 20,3 odstotka v Zasavski regiji kot regiji z najnižjim deležem do 24,5 odstotka v Koroški regiji kot regiji z najvišjim deležem. Delež starega prebivalstva pa je bil v letu 1981 najnižji v Koroški regiji (9,1 odstotka) in najvišji v Jugovzhodni Sloveniji, kjer je znašal 15,3 odstotka (Pečar, 2006a, str. 26). Iz Tabele 5 v Prilogi 1 je razvidno, da se je v letu 2006 delež mladih v strukturi celotnega prebivalstva gibal med 11,8 odstotka (Obalno-kraška regija) in 15 odstotki (Gorenjska regija). Na drugi strani pa se je povečal delež starega prebivalstva v celotnem prebivalstvu, in sicer zavzema vrednosti med 14,6 odstotka (Koroška regija) in 17,8 odstotka (Goriška regija).

Vse slovenske regije so imele leta 2006 večji delež starega kot mladega prebivalstva, razen Jugovzhodna Slovenija, ki je imela enak delež mladega in starega prebivalstva. Največji delež delovno aktivnega prebivalstva je imela Koroška regija (71,2 odstotka), najmanjšega pa Goriška regija (68,8 odstotka). Vse to se odraža tudi na indeksu staranja prebivalstva¹, ki se povečuje že od leta 1981. V letu 2003 je slovensko povprečje preseglo vrednost 100, kar pomeni, da je v strukturi prebivalstva več starega kot mladega prebivalstva. Najvišji indeks staranja že vrsto let dosega Obalno-kraška regija (v letu 2006 je znašal 145,9). Visok indeks staranja dosegata tudi Goriška (133,0) in Zasavska regija (129,6). Najnižji indeks staranja je imela Jugovzhodna Slovenija (99,7).

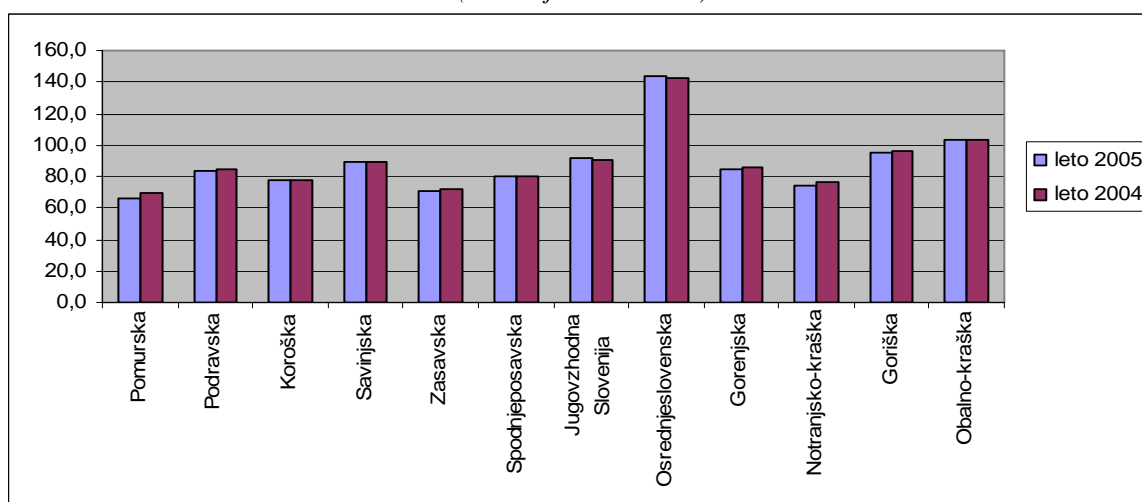
2.2 REGIONALNI BRUTO DOMAČI PROIZVOD

Gospodarsko razvitost regije največkrat ocenjujemo z ustvarjenim bruto domačim proizvodom. Bruto domači proizvod pokaže doseženo ekonomsko aktivnost v posameznem obdobju na določenem območju. Ker pa se regije razlikujejo po velikosti oziroma številu prebivalstva, se v različnih regijah ustvari različna raven BDP-ja, ki ga ne moremo neposredno primerjati. Prav zaradi tega pogosto izračunavamo kazalnik BDP na prebivalca, ki nam pokaže dejansko življenjsko raven v posamezni regiji. Pri izračunu regionalnega BDP pa moramo ločiti tudi med krajem dela in krajem bivanja. Za regionalni BDP moramo namreč upoštevati le BDP za regijo, kjer oseba dela. Seveda obstajajo tudi razlike v cenah med regijami znotraj posameznih držav, vendar pa v Sloveniji zaradi pomanjkanja podatkov pri izračunavanju BDP na prebivalca v pariteti kupne moči ne upoštevamo cenovnih razlik med regijami. Medregionalna primerjava tako ne upošteva dejanskih razlik med regijami znotraj države, saj predpostavimo, da so ravni cen v vseh regijah enake, torej take kakor na ravni celotne države, kar zamegljuje dejansko sliko (Pečar, 2006a, str. 32). Če pa želimo primerjati gospodarsko razvitost med državami, moramo upoštevati tudi različne nacionalne valute in različne ravni cen. Mednarodne primerjave so torej možne s primerjavo BDP na prebivalca po pariteti kupne moči, ki izenačuje kupno moč različnih valut.

¹ Indeks staranja prebivalstva je razmerje med številom prebivalstva starejšega od 64 let in številom prebivalstva mlajšega od 14 let.

Če razvitost slovenskih regij analiziram z BDP na prebivalca, ugotovim, da je leta 2006 največjo vrednost dosegla Osrednjeslovenska regija (BDP na prebivalca je od slovenskega povprečja večji za 44,3 odstotka). Nad povprečjem, ki je veljalo za Slovenijo, se je nahajala tudi Obalno-kraška regija, in sicer za 3,5 odstotka. Blizu državnega povprečja so se nahajale še Goriška regija z 95,6 odstotka, Jugovzhodna Slovenija z 91,5 odstotka, Savinjska z 88,9 odstotka, Gorenjska s 85,1 odstotka in Podravska regija s 83,8 odstotka. Najnižji BDP na prebivalca je imela Pomurska regija, ki je dosegla le 66,6 odstotkov slovenskega povprečja, kar pomeni, da zaostaja za vodilno regijo za več kot dvakrat.

Slika 2: BDP na prebivalca po slovenskih regijah glede na slovensko povprečje v letih 2004 in 2005 (Slovenija=indeks 100)

Vir. Podatki iz Priloge 2; Lastni prikaz.

Medregionalne razlike se najpogosteje izrazijo s koeficientom variacije, ki je definiran kot količnik med standardnim odklonom in povprečjem. Večji kot je koeficient variacije, večja je variabilnost proučevane spremenljivke. Razlike v bruto domačem proizvodu na prebivalca med regijami, merjene s koeficientom variacije, so se predvsem od leta 1998 do leta 2003 nekoliko povečale. V letu 2004 se je trend obrnil navzdol, saj se je koeficient variacije zmanjšal za 0,6 odstotne točke glede na leto 2003 in je znašal 25,7 odstotkov. To zmanjšanje vendarle ni veliko, saj se je glede na leto 1995 koeficient variacije povečal za 3,7 odstotne točke. Če se iz analize izvzame najmočnejša, Osrednjeslovenska regija, ki je imela najvišji BDP na prebivalca, se koeficient variacije zniža in znaša med 14,4 in 17 odstotkov (Pečar, 2006a, str. 37). To pomeni, da Osrednjeslovenska regija predstavlja gospodarsko pomembnejšo regijo.

2.3 REGIONALNA BREZPOSELNOST

Na gospodarsko razvitost posamezne regije vpliva tudi stopnja brezposelnosti. Stopnja brezposelnosti je delež brezposelnih v aktivnem prebivalstvu. Poznamo dve vrsti brezposelnosti, in sicer anketno in registrirano brezposelnost. Anketna brezposelnost sledi definiciji ILO (angl. *International Labour Organisation*), zato omogoča mednarodne primerjave.

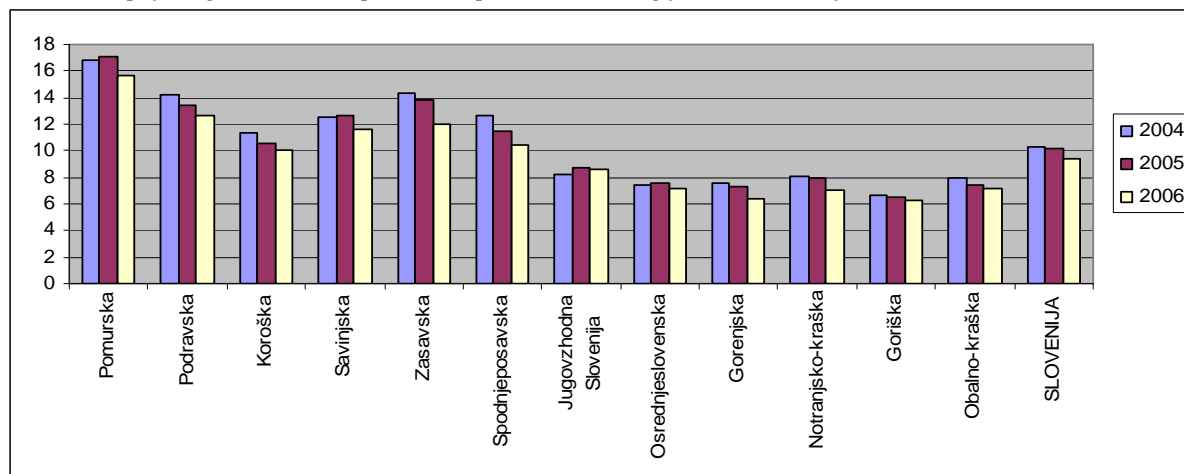
Definicija po ILO kot brezposelne osebe opredeljuje le tiste, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

1. so brez zaposlitve v času izvajanja ankete,
2. so pripravljeni sprejeti delo v naslednjih dveh tednih,
3. so v zadnjih štirih tednih aktivno iskali zaposlitev.

Registrirano brezposelnost predstavljajo osebe, ki so prijavljene na Zavodu RS za zaposlovanje in ki ustrezajo vsem merilom brezposelnosti, določenimi s strani Zavoda RS za zaposlovanje. V Sloveniji pri prikazovanju brezposelnosti na ravni regij uporabljamo stopnjo registrirane brezposelnosti, pri čemer upoštevamo stalno prebivališče. Stopnja registrirane brezposelnosti je obratno sorazmerna s stopnjo družbeno-ekonomske razvitosti. Visoka stopnja brezposelnosti ni nujno posledica splošnega pomanjkanja delovnih mest, pač pa tudi neskladij na trgu dela, ko so delovna mesta sicer na voljo, vendar se brezposelni kljub temu ne morejo zaposliti, ker nimajo ustrezne kvalifikacije (Krajnc, 2007, str. 21).

Stopnja registrirane brezposelnosti za Slovenijo pada vse od leta 1998 naprej. Kljub temu, da se na ravni celotne države ugotavlja padec stopnje registrirane brezposelnosti, pa se ta stopnja ne zmanjšuje v vseh regijah. V obdobju od leta 2000 do leta 2006 so tri regije, kjer se je obravnavana stopnja povečevala, in sicer v Koroški za 0,7 odstotnih točk, v Goriški za 0,6 odstotnih točk in v Pomurski regiji za 0,1 odstotne točke. Največje zmanjšanje stopnje registrirane brezposelnosti glede na leto 2000 je dosegla Podravska regija, in sicer za 4,7 odstotnih točk.

Slika 3: Stopnja registrirane brezposelnosti po slovenskih regijah in v Sloveniji v letih 2004, 2005 in 2006 (v %)

Vir: Podatki iz Priloge 3; Lastni prikaz.

Nadpovprečno stopnjo registrirane brezposelnosti je imela leta 2006 polovica statističnih regij (Pomurska, Podravska, Zasavska, Spodnjeposavska, Savinjska in Koroška). Najvišjo stopnjo registrirane brezposelnosti je imela Pomurska regija, in sicer je le-ta znašala 16,8 odstotkov, s čimer je ta regija presegla slovensko povprečje za 69,7 odstotkov. Najnižjo stopnjo registrirane brezposelnosti je vsa leta dosegala Goriška regija (leta 2006 je znašala 6,5 odstotkov, kar predstavlja 65,7 odstotkov državnega povprečja). Število brezposelnih oseb je v obdobju od leta 2000 dalje upadlo v vseh regijah. Zmanjšanje števila brezposelnih se lahko

pripiše večji ponudbi delovnih mest in črtanju brezposelnih iz evidenc Zavoda za zaposlovanje (prepisi v posebno evidenco, šolanje, nejavljanje na enote Zavoda RS za zaposlovanje in drugo).

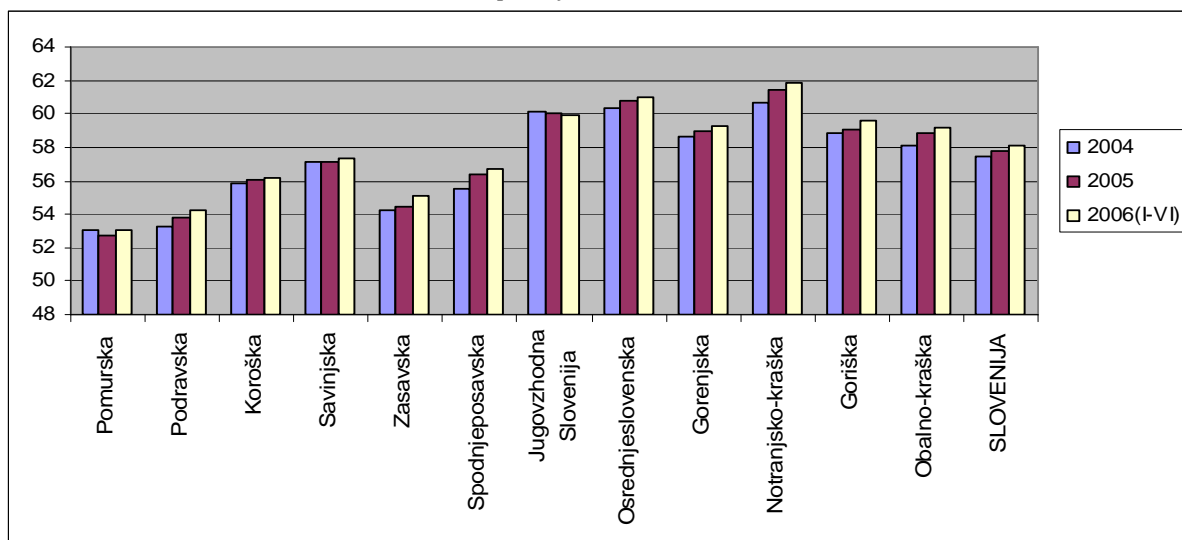
Medregionalne razlike v brezposelnosti se merijo s koeficientom variacije, saj gre za najprimernejše merilo medregionalnih razlik. Omenjeni koeficient je v Sloveniji leta 2000 znašal 31,5 odstotka. Nato je naraščal do leta 2002, ko je dosegel vrednost 35,1 odstotka. Po tem letu je začel padati in leta 2006 dosegel najnižjo vrednost po letu 2000, in sicer 30,8 odstotka (Pečar, 2006a, str. 50-51). Kazalniki brezposelnosti prebivalstva izkazujejo največje medregionalne razlike v Sloveniji, vendar se te razlike v zadnjih letih zmanjšujejo.

2.4 REGIONALNA ZAPOSLENOST

S stopnjo brezposelnosti je povezana tudi stopnja zaposlenosti, ki se opredeljuje kot razmerje med delovno aktivnim prebivalstvom in delovno sposobnim prebivalstvom (to so osebe med 15. in 64. letom starosti). Ta kazalnik se imenuje tudi formalna stopnja zaposlenosti, saj uporablja podatke o registrirani zaposlenosti, zaradi česar ni mednarodno primerljiva. Kljub temu nam ta kazalnik pove, kolikšen delež delovno sposobnega prebivalstva je zaposlenega.

V prvem polletju leta 2006 je imela najvišjo formalno stopnjo zaposlenosti Notranjsko-kraška regija, in sicer je znašala 61,8 odstotkov. Sledila ji je Osrednjeslovenska z 61,0 odstotki, Jugovzhodna Slovenija z 59,9 odstotki, Goriška z 59,6 odstotki, Gorenjska z 59,3 odstotki in Obalno-kraška z 59,2 odstotki. Vse te regije imajo formalno stopnjo zaposlenosti višjo od državnega povprečja. Najnižjo formalno stopnjo zaposlenosti je imela Pomurska regija, in sicer 53,1 odstotka, kar je znašalo dobrih 91 odstotkov državnega povprečja.

Slika 4: Stopnja registrirane zaposlenosti po slovenskih regijah in v Sloveniji v letih 2004, 2005 in prvem polletju 2006 (v %)

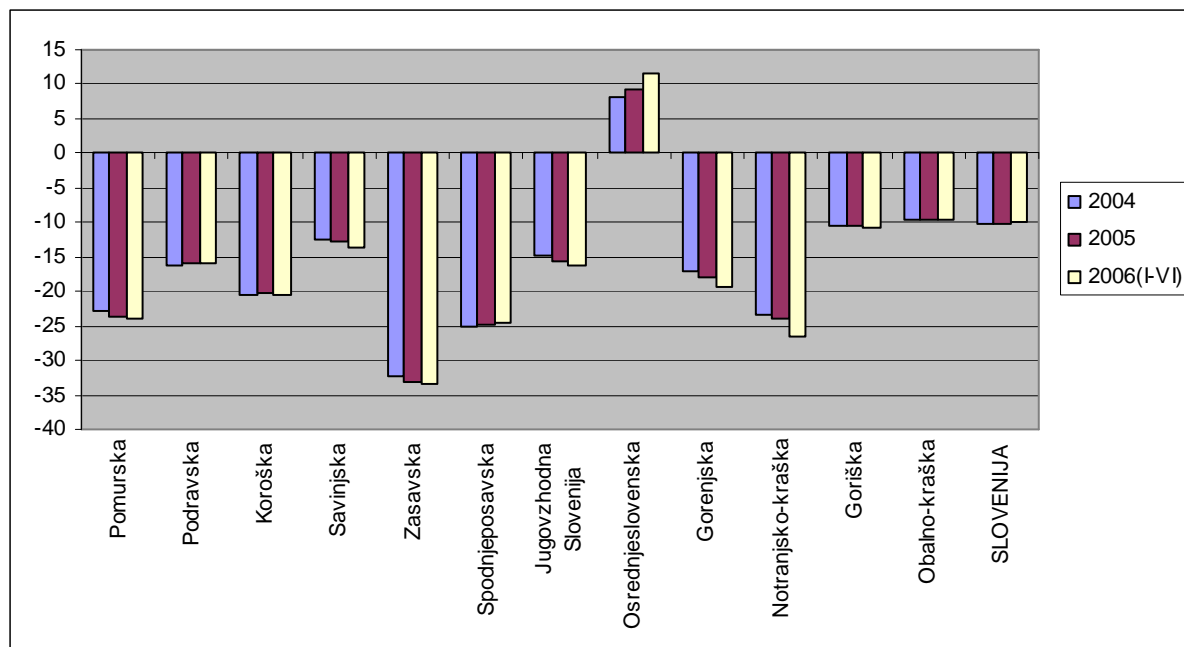

Vir: Podatki iz Priloge 4; Lastni prikaz.

V Sloveniji je okoli 30 odstotkov delovnih mest v Osrednji Sloveniji, približno 15 odstotkov v Podravski in 13 odstotkov v Savinjski regiji (Pečar, 2006a, str. 59). Pomanjkanje delovnih mest v primerjavi s številom aktivnega prebivalstva v posamezni regiji povzroča delovno migracijo v druge regije. Če je število delovnih mest enako številu aktivnega prebivalstva v regiji, potem lahko sklepam, da delovnih selitev ni veliko (izravnana bilanca). V primeru pomanjkanja delovnih mest v regiji prihaja do zaposlitev v drugih regijah. Takšna regija se imenuje "bivalna regija". Če pa je delovnih mest več kot delovno aktivnega prebivalstva, prihaja do imigracij in takšna regija se imenuje "delovna regija" (Vrišer, 1990, str. 25).

V Sloveniji se je leta 2006 kazal presežek delovnih mest nad tam stanujočim delovno aktivnim prebivalstvom samo v Osrednjeslovenski regiji. Največje pomanjkanje delovnih mest v primerjavi s tam stanujočim delovno aktivnim prebivalstvom je imela Zasavska regija.

Slika 5: Presežek oziroma primanjkljaj delovnih mest v odstotkih od domačega formalno aktivnega prebivalstva po slovenskih regijah in v Sloveniji v letih 2004, 2005 in v prvem polletju 2006

Vir: Podatki iz Priloge 4; Lastni prikaz.

Stopnja formalne zaposlenosti kaže manjše medregionalne razlike kot stopnja registrirane brezposelnosti. Kljub temu so delovna mesta zgoščena predvsem v Osrednjeslovenski regiji.

2.5 IZOBRAZBA

Izobraževalni sistem, njegova razvitost in prilagodljivost je eden ključnih dejavnikov potencialnega razvoja regije in povečanja njene konkurenčnosti. Glavno težišče gospodarskega razvoja postaja kvalificirana in visoko izobražena delovna sila (Krajnc, 2007, str. 24). Zaradi tega državne institucije vedno več pozornosti namenjajo spremljanju tega področja. Analizira se povprečno število let šolanja, izobrazbena sestava prebivalstva glede na doseženo stopnjo izobrazbe, število dijakov na 1.000 prebivalcev, število študentov na 1.000 prebivalcev, število diplomantov na 1.000 prebivalcev in bruto vpisni količnik, pri katerem

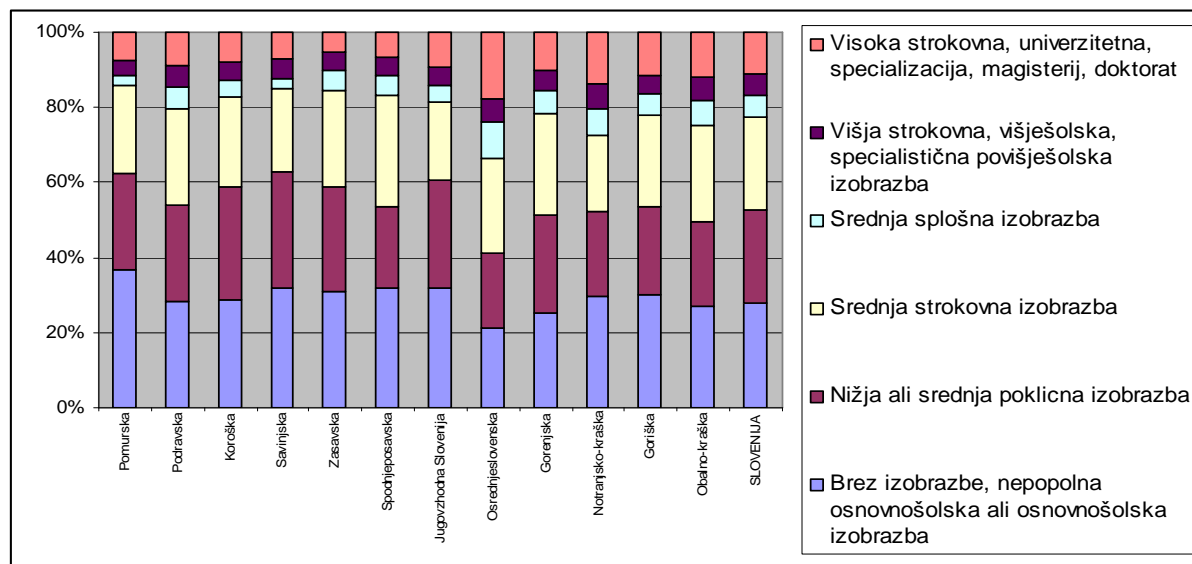
gre za vpisane osnovnošolce, dijake in študente v primerjavi s populacijo od 6 do 26 let. Spremljajo se tudi podatki o vzgoji in izobraževanju v vrtcih, osnovnih in glasbenih šolah, srednjih šolah, zavodih za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami, višjih in visokošolskih programih, dijaških in študentskih domovih ter štipendistih.

Eden izmed najpomembnejših kazalnikov je izobrazbena raven prebivalstva, ki se meri s povprečnim številom let šolanja. Omenjeni kazalnik je po slovenskih regijah precej izenačen. Ob popisu prebivalstva v letu 2002 je bilo tako ugotovljeno, da ima najvišjo izobrazbeno strukturo Osrednjeslovenska regija, kjer se je prebivalstvo v povprečju šolalo 11,27 let (slabih 6 odstotkov nad slovenskim povprečjem). Najnižjo izobrazbeno strukturo pa je imela Pomurska regija z 10,02 leti šolanja (dobrih 94 odstotkov slovenskega povprečja).

Primerjava povprečnega števila let šolanja moških in žensk kaže nekoliko boljše izobrazbeno raven moških, ki v povprečju znaša okoli pol leta več. Razlike so se med leti 1991 in 2002 zmanjšale, saj se je izobrazbena raven žensk v vseh regijah povečevala hitreje kakor izobrazbena raven moških. Najbolj je bilo to opazno v Osrednjeslovenski regiji, kjer je v letu 2002 ta razlika znašala le še 0,29 leta.

Nekoliko večje razlike med slovenskimi regijami so se kazale v izobrazbeni strukturi prebivalstva. Podatke o izobrazbeni strukturi pridobimo z Anketo o delovni sili, vendar so nekateri podatki za manjše regije nezanesljivi. Izobrazbeno strukturo prebivalstva po slovenskih regijah prikazujem v Sliki 6.

Slika 6: Prebivalstvo (15 let in več) glede na stopnjo dosežene izobrazbe po slovenskih regijah in v Sloveniji v letu 2006 (v %)

Vir: Podatki iz Priloge 5; Lastni prikaz.

Največji delež prebivalstva z največ osnovnošolsko izobrazbo je imela v letu 2006 Pomurska regija (36,79 odstotka), najmanjši delež pa je imela Osrednjeslovenska (21,03 odstotka). Vse slovenske regije so imele vsaj polovico prebivalstva s srednješolsko izobrazbo (nižja ali srednja poklicna izobrazba, srednja strokovna izobrazba, srednja splošna izobrazba). Najnižji

delež prebivalstva s to izobrazbo je imela Notranjsko-kraška regija (50 odstotkov), najvišji delež pa je imela Gorenjska regija (59,18 odstotkov). Vse slovenske regije imajo vsaj 10 odstotkov prebivalstva z vsaj višješolsko izobrazbo. Najmanj prebivalstva z vsaj višješolsko izobrazbo je imela Zasavska regija (10 odstotkov), največ pa Osrednjeslovenska regija (23,83 odstotkov). Osrednjeslovenska regija je imela tudi največ prebivalstva z vsaj visoko strokovno izobrazbo (17,76 odstotka).

Izobrazbena raven prebivalstva se v vseh slovenskih regijah izboljšuje, kar je opazno preko povečevanja števila let šolanja, saj se ta kazalnik povečuje za slabo leto na 10-11 let. Medregionalne razlike v izobrazbeni ravni niso tako izrazite. Nekoliko večja odstopanja je opaziti v izobrazbeni strukturi, vendar regije s slabšo izobrazbeno strukturo počasi zmanjšujejo zaostanek, saj se število študentov povečuje (primer Notranjsko-kraške regije).

2.6 POSLOVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB

Informacije o ekonomski dejavnosti in gospodarski razvitosti regij se lahko pridobivajo tudi z analizo poslovnih izidov gospodarskih družb v regijah. Pri tem se pridobijo in analizirajo bilance stanja in bilance uspeha oziroma izkazi poslovnega izida, ki jih morajo gospodarske družbe posredovati Agenciji RS za javnopravne evidence in storitve. Pri tem so izvzete banke, zavarovalnice, družbe za upravljanje, druge finančne in investicijske družbe oziroma tisti, ki ne poslujejo po kontnem načrtu za družbe, ter podjetja v stečajnem in likvidacijskem postopku.

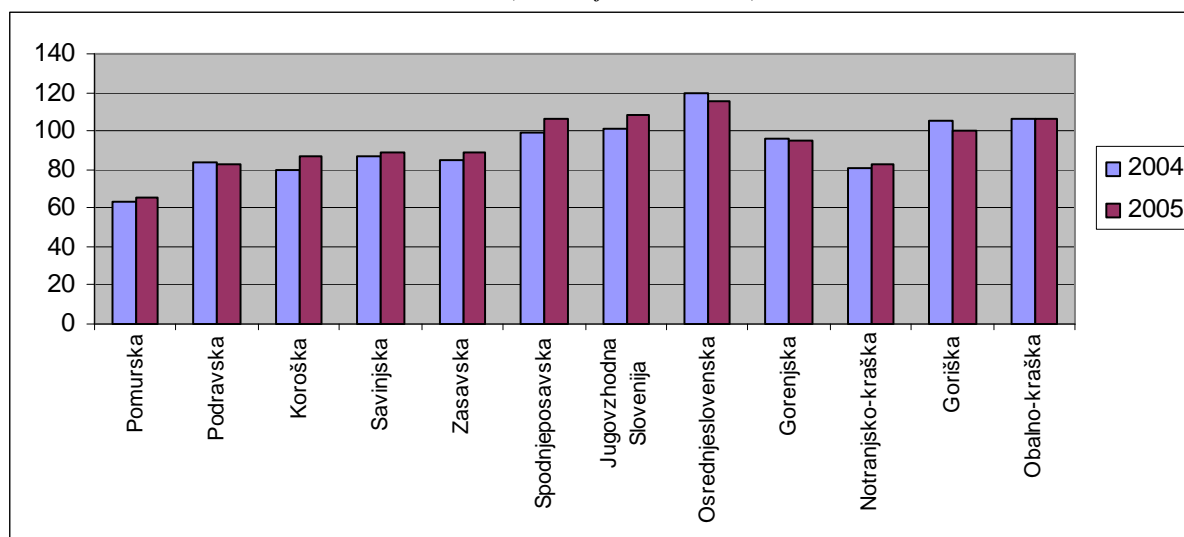
Največ gospodarskih družb je bilo v letu 2005 v Osrednjeslovenski regiji, ki so zaposlovale 35 odstotkov vseh zaposlenih v Sloveniji in ustvarile okoli 44,3 odstotkov celotnih prihodkov vseh gospodarskih družb, ki so delovale v Sloveniji. Osrednjeslovenska regija je prav tako dosegla največje povečanje gospodarskih družb glede na leto 2004, to povečanje je znašalo kar 4,9 odstotkov. Število gospodarskih družb so v letu 2005 povečale tudi vse ostale slovenske regije, vendar pa to ne velja za število zaposlenih v gospodarskih družbah. Slednje so nadpovprečno povečale Osrednjeslovenska in Notranjsko-kraška regija. Število zaposlenih v gospodarskih družbah se je najbolj zmanjšalo v Zasavski regiji. Med večje regije glede na število zaposlenih v gospodarskih družbah in višino prihodkov štejemo še Podravsko, Savinjsko in Gorenjsko regijo.

Večina regij je v letu 2005 glede na leto 2004 izboljšala poslovanje. Gospodarnost poslovanja, ki se izračunava kot razmerje med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki, se je v večini regij povečala. Nadpovprečno gospodarnost poslovanja so dosegle Jugovzhodna Slovenija, Goriška in Osrednjeslovenska regija. Najslabšo gospodarnost poslovanja je dosegla Pomurska regija, ki je bila tudi edina slovenska regija z negativno razliko med čistim dobičkom in čisto izgubo v letu 2005, vendar je kljub temu zmanjšala neto čisto izgubo glede na predhodno leto. Vse ostale regije so imele neto čisti dobiček.

Donosnost regij se je večinoma povečala zaradi večjih neto dobičkov. Najvišjo donosnost sredstev sta dosegli Jugovzhodna Slovenija in Koroška regija, najslabšo pa Pomurska regija. Najvišjo donosnost prihodkov sta imeli Jugovzhodna Slovenija in Goriška regija, najnižjo vrednost omenjenega kazalnika pa je imela Pomurska regija. Prav tako je Jugovzhodna Slovenija dosegla tudi najvišjo donosnost kapitala, Pomurska regija pa najnižjo.

Produktivnost dela, ki se izmeri s pomočjo dodane vrednosti na zaposlenega, se je v letu 2005 nominalno povečala v vseh slovenskih regijah, izjema je le Goriška regija. Nadpovprečno produktivnost dela glede na slovensko povprečje so v letu 2005 dosegle Osrednjeslovenska regija, Jugovzhodna Slovenija, Spodnjeposavska in Obalno-kraška regija. Blizu slovenskega povprečja je bila Goriška regija, ki je prav tako presegla državno povprečje, vendar le za 0,1 odstotka. Najnižjo produktivnost dela je imela Pomurska regija, ki je dosegla le 65 odstotkov povprečne slovenske produktivnosti dela.

Slika 7: Dodana vrednost na zaposlenega po slovenskih regijah glede na slovensko povprečje v letih 2004 in 2005 (Slovenija=indeks 100)

Vir: Podatki iz Priloge 6; Lastni prikaz.

Ekonomsko moč gospodarstva regije lahko prikažem tudi z dodano vrednostjo na prebivalca. Ta se je, prav tako kot dodana vrednost na zaposlenega, nominalno povečala v vseh regijah, razen v Goriški. Najvišjo dodano vrednost na prebivalca je imela Osrednjeslovenska regija, ki je slovensko povprečje presegla za 62,3 odstotka. Vse ostale slovenske regije so imele dodano vrednost na prebivalca manjšo od slovenskega povprečja. Najmanjšo dodano vrednost na prebivalca je imela Pomurska regija.

Stopnjo prestrukturiranja podjetij v regijah se meri z investicijsko aktivnostjo. Investicijsko aktivnost se pri tem izrazi z investicijskimi izdatki, ki predstavljajo seštevek spremembe sredstev in amortizacije v sredstvih. V letu 2005 so se glede na predhodno leto investicijski izdatki povečali v sedmih regijah. Največje investicijske izdatke je imela Jugovzhodna Slovenija, najnižje pa Spodnjeposavska regija.

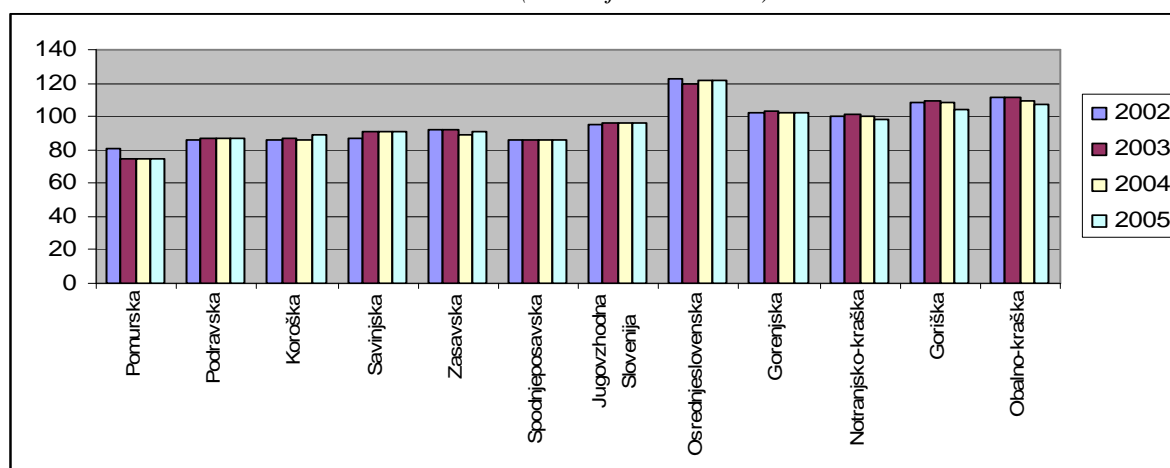
Gospodarske družbe so najboljše poslovale v Osrednjeslovenski regiji, kjer je tudi opazna največja koncentracija podjetij in s tem tudi števila delovnih mest. Posledica tega je tudi, da je Osrednjeslovenska regija v letu 2005 ustvarila kar 47 odstotkov neto čistega dobička Slovenije (Pečar, 2006a, str. 9).

2.7 DOHODNINA IN PLAČE

H gospodarskim kazalnikom, ki kažejo razvitost regij, se lahko šteje tudi osnova za dohodnino na prebivalca, ki pokaže ekonomsko moč prebivalstva in je seveda odvisna od razvitosti regije. V osnovo za dohodnino na prebivalca se vključi vse obdavčljive dohodke prebivalstva, pri čemer se ne upošteva olajšav, ki jih davčni zavezanci lahko uveljavljajo. Omenjeni kazalnik se prikaže za tisto regijo, kjer ima prebivalec oziroma davčni zavezanec stalno prebivališče. S tem kazalnikom lahko ugotavljam tudi kupno moč prebivalstva v posamezni regiji ali občini. Ker bistveni vir osnove za dohodnino predstavlja osebni dohodek oziroma plača, se pogosto analizira tudi bruto plača na zaposlenega v posameznih regijah. S primerjavo bruto plač na zaposlenega in osnove za dohodnino na davčnega zavezanca po regijah pa lahko tudi ugotovim, v katerih regijah imajo poleg plač tudi več drugih dohodkov.

Z analizo osnove za dohodnino na prebivalca po slovenskih regijah lahko ugotovim, da je stanje med regijami že nekaj let dokaj stabilno. Razmerje med regijo z najvišjo in regijo z najnižjo osnovo za dohodnino je v letu 2005 namreč znašalo le 1:1,6. Še boljši pokazatelj medregionalnih razlik pa je koeficient variacije, ki je v letu 2005 znašal 14,8 odstotkov in je glede na predhodna leta dokaj stabilen oziroma rahlo pada (Pečar, 2006a, str. 87). Medregionalne razlike pri osnovi za dohodnino po slovenskih regijah prikazujem v sledeči sliki.

Slika 8: Osnova za dohodnino na prebivalca po slovenskih regijah glede na slovensko povprečje v letih od 2002 do 2005 (Slovenija=indeks 100)

Vir: Podatki iz Priloge 7; Lastni prikaz.

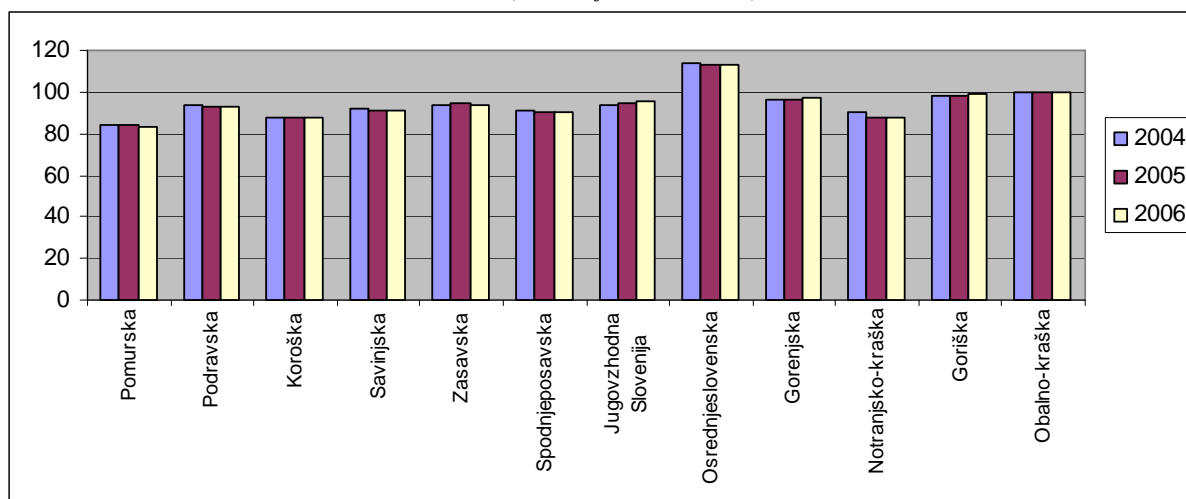
Razlike pri osnovi za dohodnino je mogoče opaziti, če Slovenijo razdelim na vzhodni in zahodni del. Zahodni del države je dosegel relativno večjo osnovo za dohodnino. Nadpovprečne vrednosti so imele Osrednjeslovenska, Obalno-kraška, Goriška in Gorenjska

regija, blizu slovenskega povprečja je bila tudi Notranjsko-kraška regija. Najvišjo osnovo za dohodnino je imela Osrednjeslovenska regija, ki je slovensko povprečje preseгла za 21,9 odstotka. Regije s podpovprečno vrednostjo osnove za dohodnino na prebivalca so bile Pomurska, Spodnjeposavska, Podravska, Koroška, Zasavska in Savinjska regija ter Jugovzhodna Slovenija. Najnižjo osnovo za dohodnino na prebivalca izmed vseh slovenskih regij je imela Pomurska regija, ki je v letu 2005 dosegla 74,2 odstotka slovenskega povprečja in je svoj zaostanek v zadnjih letih še povečala.

Relativno majhne medregionalne razlike v osnovi za dohodnino me ne presenečajo. Pretežni vir dohodnine so namreč osebni prejemki oziroma plače. Plačna politika v Sloveniji je usmerjena v preprečevanje povečanja neenakosti, ko z določanjem minimalne plače uravnava porazdelitev plač v javnem in zasebnem sektorju. Majhne regionalne razlike v porazdelitvi plač so predvsem posledica krovnega sistema kolektivnih pogodb-splošne kolektivne pogodbe na državni ravni za javni in zasebni sektor ter sistema kolektivnih pogodb na ravni dejavnosti. Tako prihaja do razlik med regijami predvsem zaradi različne gospodarske strukture po regijah in izobrazbene strukture zaposlenih (Poročilo o človekovem razvoju, 2001, str. 95).

Primerjava povprečnih bruto plač na zaposlenega med regijami pokaže še nižjo medregionalno variabilnost kot osnova za dohodnino. Razmerje med regijo z najnižjo in regijo z najvišjo vrednostjo povprečne bruto plače je v letu 2006 znašalo 1:1,4 (Pečar, 2006a, str. 88). V Sliki 9 prikazujem medregionalne razlike pri povprečnih bruto mesečnih plačah.

Slika 9: Povprečne bruto mesečne plače po slovenskih regijah glede na slovensko povprečje v letih od 2004 do 2006 (Slovenija=indeks 100)

Vir: Podatki iz Priloge 7; Lastni prikaz.

Iz Slike 9 je razvidno, da je imela nadpovprečne bruto mesečne plače le Osrednjeslovenska regija. Blizu slovenskega povprečja se je nahajala še Obalno-kraška regija. Najnižje povprečne bruto mesečne plače so imeli v Pomurski regiji, vendar je odstopanje v negativno smer manjše kot pri osnovi za dohodnino.

2.8 UGOTOVITVE

Ugotavljanje medregionalnih razlik je oteženo predvsem zaradi tega, ker različni kazalci zajemajo različno prebivalstvo. To je še posebej opazno pri bruto domačem proizvodu na prebivalca in povprečni osnovi za dohodnino na prebivalca. Regionalni BDP na prebivalca se namreč izračunava glede na kraj dela oseb, medtem ko se osnova za dohodnino na prebivalca izračunava glede na kraj prebivališča oseb.

Z analizo izbranih socio–ekonomskih kazalnikov po slovenskih regijah lahko ugotovim, da izmed vseh slovenskih regij najbolj izstopa Osrednjeslovenska regija. Ta regija ima večinoma pri vseh kategorijah analize nadpovprečne rezultate, ne redko celo najboljše. Sklepam lahko, da gre za regijo z najvišjo ekonomsko močjo gospodarstva oziroma prebivalstva. To se kaže skozi številne kazalnike, kot na primer presežek delovnih mest nad delovno aktivnim prebivalstvom, bruto plače na zaposlenega in posledično osnove za dohodnino, BDP na prebivalca, najvišji skupni prirast, največji delež prebivalstva z visoko izobrazbo in drugo. Tudi stopnja brezposelnosti je v Osrednjeslovenski regiji nizka, vendar po tem kazalniku najbolj izstopa Goriška regija, ki že vrsto let beleži najnižjo stopnjo brezposelnosti. Omenjeni kazalnik je v preteklosti kazal največje variranje po regijah izmed vseh kazalnikov, vendar se medregionalne razlike v brezposelnosti v zadnjih letih zmanjšujejo. S stopnjo brezposelnosti je povezana tudi stopnja zaposlenosti, ki je sicer najnižja v Notranjsko–kraški regiji, vendar se takoj za to regijo uvršča Osrednjeslovenska regija.

Med bolj razvite slovenske regije lahko uvrstim še Obalno–kraško, Gorenjsko, Savinjsko in Goriško regijo. Kljub temu, da te regije večinoma dosegajo nadpovprečne rezultate pri izbranih socio–ekonomskih kazalnikih, ta pozitivna odstopanja od povprečja niso velika. Bistveni problem vseh bolj razvitih slovenskih regij še vedno ostaja razviti center regije oziroma razvita večja mesta, medtem ko podeželje bistveno zaostaja za povprečjem, ki velja na ravni posamezne regije.

Najmanj razvita regija v Sloveniji je Pomurje, saj praktično zaostaja po vseh kriterijih analize. Največji problem regije je visoka brezposelnost, ki nastaja zaradi pomanjkanja delovnih mest in počasnega prestrukturiranja gospodarstva. Gospodarstvo Pomurske regije namreč še vedno temelji na delovno intenzivni industriji. Poleg tega je za regijo značilen tudi visok delež kmetijstva v gospodarstvu. Velik problem regije predstavlja tudi odliv kadrov, kar je tesno povezano s pomanjkanjem delovnih mest. Iz tega izhaja tudi dejstvo, da je ekonomska moč gospodarstva Pomurske regije bistveno pod slovenskim povprečjem.

Razvitost slovenskih regij lahko prikažem tudi z indeksom razvojne ogroženosti. Ta kazalnik vključuje kazalce razvitosti (bruto domači proizvod na prebivalca, bruto dodana vrednost na zaposlenega, bruto osnova za dohodnino na prebivalca in število delovnih mest na število aktivnega prebivalstva), kazalce ogroženosti (indeks staranja prebivalstva, stopnja regionalne brezposelnosti, stopnja zaposlenosti) in kazalce razvojnih možnosti (povprečno število let šolanja, opremljenost s komunalno infrastrukturo, delež območij Natura 2000 in poseljenost).

Z analizo indeksa razvojne ogroženosti se regije ločijo na nadpovprečne in podpovprečne regije, kar je tudi osnova za sprejemanje ukrepov v okviru regionalne politike. Z izračunanim indeksom razvojne ogroženosti lahko neposredno primerjam razvitost slovenskih regij, pri čemer višji indeks pomeni manjšo razvitost regije in obratno. Omenjeno prikazujem v sledeči tabeli.

Tabela 2: Indeks razvojne ogroženosti po slovenskih regijah

STATISTIČNA REGIJA	Indeks razvojne ogroženosti
Pomurska	160
Notranjsko – kraška	127
Podravska	117
Spodnjeposavska	117
Zasavska	114
Koroška	104
Jugovzhodna Slovenija	102
Goriška	94
Savinjska	92
Gorenjska	83
Obalno – kraška	82
Osrednjeslovenska	9

Vir: Pokrajine – gibalno razvoja, 2008.

Podpovprečen indeks tako beležijo Osrednjeslovenska, Obalno–kraška, Gorenjska, Savinjska in Goriška regija, medtem ko imajo Jugovzhodna Slovenija, Koroška, Zasavska, Spodnjeposavska, Podravska, Notranjsko–kraška in Pomurska regija nadpovprečen indeks razvojne ogroženosti. Omenjeno je skladno tudi z ugotovitvami, do katerih sem prišla z analizo izbranih socio-ekonomskih kazalnikov.

V naslednjem poglavju se bom osredotočila na Savinjsko regijo. Najprej bom predstavila splošne značilnosti in geografsko lego regije, nato pa bom podrobneje analizirala stanje razvitosti regije s pomočjo različnih kazalnikov ter ga primerjala s slovenskim povprečjem.

3 ANALIZA STANJA SAVINJSKE REGIJE

3.1 PREDSTAVITEV REGIJE

Savinjska regija je ena od dvanajstih slovenskih statističnih regij. Njena lega je na vzhodu Slovenije, pri čemer meji na severozahodu na Osrednjeslovensko regijo, na severu na Koroško regijo, na vzhodu na Podravsko regijo in na jugu na Zasavsko regijo in Jugovzhodno Slovenijo. Prav tako meji na severozahodu na Avstrijo ter na jugovzhodu na Hrvaško.

Savinjska regija zavzema 2.384 m², kar predstavlja 11,8 odstotkov celotne državne površine. Tu živi 258.684 prebivalcev oziroma 12,9 odstotkov celotnega slovenskega prebivalstva. Upravno je regija razdeljena na 31 občin, pri čemer je osem upravnih enot, in sicer Celje, Laško, Mozirje, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Velenje in Žalec.

Savinjsko regijo so glede na prostorske, socialne in ekonomske kriterije razdelili na pet subregij (Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013, str. 39):

1. Celjska, ki jo sestavljajo občine Celje, Dobrna, Laško, Štore in Vojnik;
2. Savinjsko-šaleška obsega občine Luče, Ljubno, Gornji Grad, Mozirje, Nazarje, Solčava, Šmartno ob Paki, Šoštanj in Velenje;
3. Spodnjesavinjska vključuje občine Braslovče, Polzela, Prebold, Tabor, Vransko in Žalec;
4. Dravinjska, ki obsega občine Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče;
5. Obsotelje in Kozjansko pa vključuje občine Bistrica ob Sotli, Dobje, Kozje, Podčetrtek, Rogaška Slatina, Rogatec, Šentjur pri Celju in Šmarje pri Jelšah.

Savinjska regija je prostorsko in krajinsko pestra, razlikuje pa se tudi po razvojnih značilnostih. Regijo označuje visokogorje Alp, predalpsko hribovje s posameznimi planotami in kotlinami in subpanonska gričevja z ravninami. Naravne vrednote in kulturna dediščina so v nekaterih primerih izjemne, predvsem pa zelo raznolike in dajejo identiteto posameznim območjem znotraj regije. Naravne znamenitosti Savinjske regije so reke, jezera, korita, soteske, slapovi, vrelci, parki, gozdovi, vinogradi, jame in ne nazadnje planine in gore. Regija je bogata s sakralno dediščino, saj je ohranjenih mnogo samostanov, cerkva in kapelic (Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013, str. 82).

Prometna lega Savinjske regije je zelo ugodna, predvsem po zaslugi zgrajene avtoceste kot dela V. vseevropskega prometnega koridorja. Ta krepi njeno prometno dostopnost in ji s tem izboljšuje privlačnost za globalno povezovanje in pospeševanje gospodarskega razvoja. Najpomembnejša prometna smer v Savinjski regiji je t.i. štajerska avtocesta, ki je del slovenske prometne osi, na kateri se združujejo povezave dela srednje in vzhodne Evrope z Jadranom in severno Italijo. Hkrati omenjena prometna smer predstavlja pomembno medregionalno povezavo Savinjske regije z Osrednjeslovensko in Podravske regije ter tudi drugimi slovenskimi regijami.

Po kazalcih razvitosti, kazalcih ogroženosti in kazalcih razvojnih možnosti, ki ga izraža indeks razvojne ogroženosti, je Savinjska regija na 9. mestu med dvanajstimi regijami (Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013, str. 39).

3.2 SOCIO-EKONOMSKI KAZALNIKI SAVINJSKE REGIJE

V nadaljevanju bom podrobneje predstavila ekonomsko in socialno stanje Savinjske regije v primerjavi s slovenskim povprečjem ter tako definirala področja, na katerih ima Savinjska regija največje medregionalne zaostanke. S tem bom torej prikazala področja, na katera se morajo nanašati ukrepi regionalne politike, da se ti regijski zaostanki v prihodnosti ne bodo več povečevali.

Področja izbranih socio-ekonomskih kazalnikov za Savinjsko regijo lahko tako kot v drugem poglavju razčlenim na:

1. Prebivalstvo

V Savinjski regiji je 30.6.2006 živel 258.684 prebivalcev, kar je predstavljalo 12,9 odstotkov vsega slovenskega prebivalstva. Regija že vse od leta 1995 beleži rast prebivalstva. V letih 2005 in 2006 je bil naravni prirast pozitiven, medtem ko je bil pred tema dvema letoma negativen. Savinjska regija je tako v letu 2006 dosegla 4. mesto pri stopnji naravnega prirasta izmed vseh slovenskih regij. Selitveni prirast Savinjske regije je v letu 2006 znašal 3,75 oseb na 1.000 prebivalcev, kar pomeni, da se je v regijo več ljudi priselilo kot odselilo. Povprečni selitveni prirast slovenskih regij je v letu 2006 znašal okoli 3,49 oseb na 1.000 prebivalcev, kar pomeni, da je imela Savinjska regija nadpovprečen selitveni prirast.

Pričakovano trajanja življenja ob rojstvu se v vseh slovenskih regijah povečuje. Kljub temu je Savinjska regija s 75,2 leti pričakovanega trajanja življenja ob rojstvu zaostajala za slovenskim povprečjem, ki je znašalo 76,2 leti. Posledica daljšanja življenjske dobe prebivalstva je staranje prebivalstva, ki je značilno za vso Slovenijo. Povprečni indeks staranja slovenskega prebivalstva je v letu 2006 znašal 113,7, medtem ko je le-ta v Savinjski regiji znašal 102,5, torej je bilo staranje v obravnavani regiji manj izrazito. Kljub nižjemu indeksu staranja je bil delež starega prebivalstva v regiji (14,7 odstotka) večji kot delež mladega prebivalstva (14,3 odstotka).

2. Regionalni bruto domači proizvod

Bruto domači proizvod je v Savinjski regiji v letu 2005 znašal 3.233 milijonov EUR, kar je predstavljalo 11,4 odstotka vsega slovenskega bruto domačega proizvoda. Za analizo razvitosti regije pa je bolj relevanten podatek o ustvarjenem bruto domačem proizvodu na prebivalca, ki je v Savinjski regiji znašal 12.556 EUR, kar je regijo uvrstilo pod slovensko povprečje. Savinjska regija je namreč pri kazalcu BDP na prebivalca dosegla le 88,9 odstotka slovenskega povprečja, medtem ko je najrazvitejša slovenska regija (Osrednjeslovenska) preseгла državno povprečje za 44,3 odstotka.

Bruto domači proizvod obravnavane regije se sicer v zadnjih letih povečuje, vendar je ta rast počasnejša od povprečne slovenske rasti. BDP na prebivalca raste, vendar pa je v primerjavi s slovenskim povprečjem vedno manjši. V letu 1995 je Savinjska regija namreč dosegala še 94 odstotkov slovenskega povprečja BDP na prebivalca, od leta 2005 pa le še 89 odstotkov.

3. Regionalna brezposelnost

Stopnja registrirane brezposelnosti v Savinjski regiji pada že od leta 2002. V letu 2006 je omenjena stopnja znašala 12,3 odstotka, kar je še vedno nad slovenskim povprečjem (9,9 odstotka). Eden izmed večjih problemov Savinjske regije je strukturna brezposelnost. Kljub upadanju stopnje registrirane brezposelnosti se je začel odstotek dolgotrajno brezposelnih med vsemi brezposelnimi po letu 2004 ponovno povečevati in je v letu 2006 znašal 52,4 odstotka, medtem ko je slovensko povprečje znašalo 47,5 odstotka.

V regiji je opazno zmanjševanje odstotka zaposlenosti z največ osnovnošolsko izobrazbo med vsemi brezposelnimi, saj je delež teh brezposelnih v letu 2006 znašal 37,3 odstotka, medtem ko je še v letu 2000 ta delež znašal 47,2 odstotka. Tudi na ravni celotne države je opaziti zmanjševanje deleža slabo izobraženih brezposelnih. Ravno obratno pa velja za brezposelne z višjo in visokošolsko izobrazbo. Delež brezposelnih s VI. in VII. stopnjo izobrazbe med vsemi brezposelnimi raste in je v letu 2006 znašal 6,7 odstotka, vendar je bil v primerjavi s slovenskim povprečjem (8,3 odstotka) ta odstotek v obravnavani regiji vseeno nižji.

4. Regionalna zaposlenost

V Savinjski regiji je v letu 2006 stopnja registrirane zaposlenosti dosegla 57,3 odstotka in se je glede na predhodno leto povečala. Kljub temu regija ni dosegla slovenskega povprečja, ki je znašalo 58,1 odstotka.

Za regijo je značilna nezadostnost delovnih mest glede na število aktivnega prebivalstva. Posledica omenjenega so delovne migracije v druge regije. Indeks dnevne migracije, ki nam kaže delovna mesta na formalno delovno aktivno prebivalstvo, je tako v letu 2006 znašal 98,3. Za primerjavo naj navedem, da je ta indeks v regiji z največ delovnimi mesti (Osrednjeslovenska regija) znašal 120,6, vendar je ta regija edina v Sloveniji, ki ima presežek delovnih mest. Savinjski regiji pa je v letu 2006 glede na število aktivnega prebivalstva s stalnim prebivališčem v regiji primanjkovalo dobrih 13 odstotkov delovnih mest.

5. Izobrazba

Izobrazbena struktura se v Savinjski regiji izboljšuje, vendar je kljub temu pod slovenskim povprečjem. Regija je imela v letu 2006 večji delež prebivalstva, ki dosega največ srednjo poklicno izobrazbo kot velja za slovensko povprečje, medtem ko je v regiji manj tistih z vsaj srednjo strokovno izobrazbo glede na slovensko povprečje. Kar 31,67 odstotkov prebivalcev starejših od 15 let je doseglo največ osnovnošolsko izobrazbo in kar 31,22 odstotkov jih je doseglo največ srednjo poklicno izobrazbo. Srednjo strokovno izobrazbo je doseglo 22,17 odstotkov prebivalcev, srednjo splošno izobrazbo pa 2,72 odstotka. Vsaj višje šolsko izobrazbo je imelo 12,22 odstotka prebivalcev starejših od 15 let, medtem ko je slovensko povprečje znašalo 16,59 odstotkov. Slabša izobrazbena sestava se je odražala tudi v nižjem številu let šolanja. Prebivalec Savinjske regije, ki je starejši od 15 let, se je ob popisu v letu 2002 v povprečju šolal 10,39 let, na ravni države pa je ta kazalnik znašal 10,64 let.

Savinjska regija je imela v letu 2005 56,7 študentov na 1.000 prebivalcev, kar jo je uvrstilo nekoliko nad slovensko povprečje, ki je znašalo 56,5 študentov na 1.000 prebivalcev. Tudi pri številu diplomantov na 1.000 prebivalcev je bila Savinjska regija nekoliko nad državnim povprečjem, saj je regija dosegla 8 diplomantov na 1.000 prebivalcev, na ravni države pa smo imeli 7,9 diplomantov na 1.000 prebivalcev.

6. Poslovanje gospodarskih družb

Devet odstotkov izmed vseh delujočih gospodarskih družb v Sloveniji je v letu 2005 imelo sedež v Savinjski regiji. Slednje je regijo uvrstilo nekoliko nad slovensko povprečje. Nad

slovenskim povprečjem je bilo tudi število zaposlenih v gospodarskih družbah. V Savinjski regiji je bilo namreč v gospodarski družbi v povprečju zaposlenih 16 ljudi, medtem ko je državno povprečje znašalo 11 zaposlenih na gospodarsko družbo. Iz tega lahko sklepam, da so za Savinjsko regijo značilne nekoliko večje gospodarske družbe.

Gospodarske družbe s sedežem v Savinjski regiji so v letu 2005 izboljšale poslovanje glede na predhodno leto. Gospodarnost poslovanja, merjena kot razmerje med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki, se je tako iz 1,030 v letu 2004 povzpela na 1,037 v letu 2005. Kljub temu gospodarnost poslovanja družb v obravnavani regiji ni dosegla slovenskega povprečja, ki je znašalo 1,04. Kazalniki poslovnega izida oziroma seštevke neto čistega dobička in neto čiste izgube so za to regijo kazali podobne rezultate kot velja za slovensko povprečje. Tudi delež čiste izgube poslovnega leta v celotnih prihodkih se je nahajal blizu državnega povprečja.

Produktivnost dela, ki jo merimo kot dodano vrednost na zaposlenega, je bila v analizirani regiji podpovprečna (88,9 odstotka slovenskega povprečja), kljub temu da se v zadnjih letih povečuje. Podpovprečna je bila tudi dodana vrednost na prebivalca. To pove, da je ekonomska moč gospodarstva Savinjske regije nižja kot v Sloveniji (za 10,4 odstotkov).

7. Dohodnina in plače

Povprečna mesečna bruto plača na zaposlenega je leta 2006 v Savinjski regiji znašala 1.103 EUR in se je glede na predhodno leto povečala za 4,6 odstotkov. Povprečna mesečna neto plača na zaposlenega je v regiji znašala 718 EUR. Oba kazalnika povprečnih plač v regiji sta se nahajala pod slovenskim povprečjem, in sicer za 9 odstotkov pri povprečnih mesečnih bruto plačah in 7 odstotkov pri povprečnih mesečnih neto plačah.

Bruto osnova za dohodnino je leta 2005 v Savinjski regiji dosegla vrednost 6.337 EUR, kar je znašalo 90,8 odstotkov slovenskega povprečja. Glede na omenjeni kazalnik je torej ekonomska moč prebivalstva obravnavane regije nižja kot znaša povprečje Slovenije.

3.3 UGOTOVITVE

Glede na obravnavane socio-ekonomske kazalnike lahko sklepam, da se Savinjska regija večinoma nahaja nad slovenskim povprečjem, vendar pozitivna odstopanja od državnega povprečja niso velika. Omenjeno je skladno tudi z izračunom indeksa razvojne ogroženosti za obdobje 2007-2013, kjer Savinjska regija dosega 9. mesto med vsemi slovenskimi regijami, kar pomeni, da je osem slovenskih regij slabše razvitih (Pomurska, Notranjsko-kraška, Podravska, Spodnjeposavska, Zasavska, Koroška, Jugovzhodna Slovenija in Goriška regija), tri pa so bolj razvite (Osrednjeslovenska, Obalno-kraška in Gorenjska regija).

Obravnavana regija kljub relativno nizki razvojni ogroženosti beleži posamezne podpovprečne vrednosti. Eden izmed ključnih problemov regije je visoka brezposelnost, s čimer je povezana tudi nizka zaposlenost. Kljub temu, da se brezposelnost v zadnjih letih

zmanjšuje, še vedno obstaja velik delež ljudi, ki so dolgotrajno brezposelni, kar je posledica predvsem strukturnih neskladij na trgu dela. Pomanjkanje delovnih mest v regiji povzroča delovne migracije v druge slovenske regije, predvsem v Osrednjeslovensko regijo, saj gre za regijo s presežkom delovnih mest glede na delovno aktivno prebivalstvo. Tudi produktivnost dela in ekonomska moč gospodarstva regije sta podpovprečni, čeprav se situacija v zadnjih letih izboljšuje. Vse to posledično pomeni tudi podpovprečen bruto domači proizvod na prebivalca Savinjske regije. Kljub temu je regija v letu 2006 ustvarila 11 odstotkov slovenskega BDP, kar jo uvršča takoj za Osrednjeslovensko in Podravsko regijo.

Naravni prirast je bil leta 2006 v Savinjski regiji enak slovenskemu povprečju, vendar pa so lahko prebivalci te regije ob rojstvu v povprečju pričakovali krajše življenje, kot velja na ravni celotne države. Nadpovprečen pa je bil selitveni prirast, ki je v zadnjih letih vseskozi pozitiven. Čeprav se indeks staranja prebivalstva iz leta v leto povečuje, je ta v regiji nižji od povprečja vseh slovenskih regij, kar pomeni, da regija zaenkrat še ni preobremenjena s starim prebivalstvom. Življenjska raven prebivalstva je nižja od slovenskega povprečja, kar kažejo podpovprečne bruto plače na zaposlenega in osnove za dohodnino.

Izobrazbena raven prebivalstva se izboljšuje, kar lahko sklepam tudi iz povečevanja povprečnega števila let šolanja, vendar pa je za regijo značilen višji odstotek ljudi z nižjo izobrazbo (do največ srednje splošne izobrazbe) in nižji odstotek ljudi z višje oziroma visoko izobrazbo. Vse to se odraža tudi na podpovprečnem številu let šolanja glede na slovensko povprečje.

Tabela 3: Socio-ekonomski kazalniki Savinjske regije in Slovenije

PODROČJE	SOCIO-EKONOMSKI KAZALNIKI	SAVINJSKA REGIJA	SLOVENIJA (povprečje)	RANG
1. PREBIVALSTVO	naravni prirast (v osebah)	0,37	0,37	4
	selitveni prirast (v osebah)	3,75	3,12	4
	indeks staranja prebivalstva	102,5	113,7	3
	pričakovano trajanje življenja ob rojstvu (v letih)	75,2	76,2	4
2. REGIONALNI BDP	BDP na prebivalca (v EUR)	12.556	14.116	5
3. REGIONALNA BREZPOSELNOST	stopnja registrirane brezposelnosti (v %)	12,30	9,90	10
4. REGIONALNA ZAPOSLENOST	stopnja registrirane zaposlenosti (v %)	57,30	58,10	7
	presežek(+)/primanjkljaj(-) delovnih mest (v %)	-13,70	-9,90	4
5. IZOBRAZBA	število let šolanja (v letih)	10,39	10,64	4
6. PRODUKTIVNOST	bruto dodana vrednost na zaposlenega (v EUR)	25.830	29.064	7
	bruto dodana vrednost na prebivalca (v EUR)	6.176	6.894	5
7. DOHODNINA IN PLAČE	povprečna mesečna bruto plača (v EUR)	1.103	1.213	8
	bruto osnova za dohodnino na prebivalca (v EUR)	6.337	6.978	8

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije, 2007; J. Pečar, Regije 2006–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, 2006; Lastni prikaz.

V Tabeli 3 na strani 29 je razvidna primerjava med Savinjsko regijo in slovenskim povprečjem. Primerjava je narejena s pomočjo indeksa ravni in ranga. Pri indeksu ravni je slovensko povprečje predstavljeno kot vrednost indeksa 100, rang pa pomeni doseženo mesto Savinjske regije med vsemi slovenskimi regijami.

Iz tabele je razvidno, da se Savinjska regija sooča predvsem z ekonomskimi problemi, kot so visoka brezposelnost, nizka produktivnost in podpovprečni dohodki prebivalstva. Demografsko stanje regije pa ni zaskrbljujoče. Analiza s pomočjo izbranih socio-ekonomskih kazalnikov nam torej pokaže ključne razvojne probleme regije.

V nadaljevanju predstavljam še en način analize regije, ki poleg preteklih in sedanjih informacij, vključuje tudi informacije o razvojnih potencialih posamezne regije. Na podlagi SWOT analize lahko določim razvojne možnosti regije, pri čemer si je potrebno postaviti jasno vizijo in strateške cilje regije. Realizacija strateških ciljev pa se izvaja skozi razvojne usmeritve ter prioritete, ki jih prav tako predstavljam v sledečem poglavju.

4 RAZVOJNE MOŽNOSTI SAVINJSKE REGIJE

4.1 SWOT ANALIZA SAVINJSKE REGIJE

Da se lahko oblikujejo glavne usmeritve regije, strateški cilji in razvojne prioritete, se mora realno oceniti obstoječe stanje regije ter pravilno opredeliti področja, kjer ima regija prednosti oziroma slabosti glede na druge slovenske regije. Iz tega se lahko v nadaljevanju izpelje tudi priložnosti in nevarnosti, s katerimi se bo regija soočala v prihodnosti.

SWOT analiza pokaže prednosti (angl. *Strength*), slabosti (angl. *Weakness*), priložnosti (angl. *Opportunity*) in nevarnosti (angl. *Threat*). Prednosti in slabosti izvirajo iz regije same, priložnosti in nevarnosti pa izvirajo iz okolja. Z učinkovito razvojno usmeritvijo regije lahko maksimiziramo njene prednosti in priložnosti ter minimiziramo njene slabosti in nevarnosti.

Pri opredelitvi prednosti in slabosti je potrebno določiti področja (na primer produktivnost dela, izobrazba in drugo), kjer regija dosega boljše oziroma slabše rezultate glede na planirano ali glede na druge konkurenčne regije ter določiti tiste dejavnike, ki so bolj oziroma manj prispevali k uspešnosti regije. V bistvu gre za ocenjevanje, ali je prispevek posameznega področja h konkurenčnosti regije velik ali ne.

Regije pa se soočajo tudi s spremembami v okolju, zato je potrebno, da vsaka regija oblikuje svojo usmeritev in vizijo, s katero opredeli na kakšen način bo tem spremembam iz okolja sledila. Vsak trend ali razvoj v okolju se lahko opredeli kot priložnost ali nevarnost za posamezno regijo (Wilson & Gilligan, 1997, str. 50-53).

SWOT analizo Savinjske regije prikazujem v Tabeli 4 na strani 31, kjer so podane najbolj bistvene prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti regije.

Tabela 4: Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti Savinjske regije

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ol style="list-style-type: none"> 1. ugodna geografska lega osrednjega dela regije in dela regije ob 10. koridorju 2. poslovni rezultati podjetij se izboljšujejo 3. tradicija obrtništva in družinskega podjetništva 4. usposobljen kader in znanje 5. prebivalstvo je mlajše od slovenskega povprečja 6. številna podjetja so že uvedla standarde kakovosti 7. ustaljene izvozne poti večjih gospodarskih subjektov v regiji 8. izkušnje v čezmejnem, medregionalnem in transnacionalnem sodelovanju 9. obstoj institucij podpornega okolja 10. velika pokrajinska raznovrstnost 11. visoka stopnja ohranjene narave ter nadpovprečen obseg kulturne dediščine 12. velika raznolikost turistične ponudbe 13. razvita mreža temeljne zdravstvene oskrbe, osnovnih šol, vrtcev in drugo 	<ol style="list-style-type: none"> 1. naraščajoče razvojne razlike znotraj regije 2. neugodna geografska lega Kozjanskega z Obsoteljem, Zgornje Savinjske ter Šaleške doline in s tem centralizacija ekonomskih aktivnosti v Celju in Velenju 3. visoka brezposelnost, neskladje na trgu dela (strukturna brezposelnost) 4. nižji življenjski standard prebivalstva glede na slovensko povprečje 5. počasno prestrukturiranje gospodarstva 6. večina dejavnosti ima nizko dodano vrednost 7. premajhno sodelovanje podjetij in izobraževalnih ter razvojnih institucij 8. odliv visoko izobraženega kadra 9. slabo razvita inovacijska kultura 10. tehnološko zaostajanje podjetij 11. nezadostna izkoriščenost programov EU 12. visoka stopnja neizkoriščanja naravnih in kulturnih potencialov
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ol style="list-style-type: none"> 1. uporaba strukturnih skladov 2. uvedba pokrajin 3. znižanje davčnih obremenitev za pravne in fizične osebe ter poenostavitev in večja preglednost davčnega sistema 4. zakonodaja s področja stečaja podjetij in izterjave dolgov v primeru stečaja 5. sodelovanje s sosednjimi turističnimi destinacijami v Sloveniji, Avstriji in na Hrvaškem 6. bližina Balkana in Jugovzhodne Evrope 7. internacionalizacija gospodarstev in globalizacija 8. prosta trgovina znotraj EU (ni carin in podobno) 9. pritok tujih investicij oziroma tujega kapitala 10. regionalni politiki in enakomernemu razvoju regij se namenja vedno več pozornosti 11. formiranje univerzitetnih institucij v regiji ter njihova tesna vpetost v gospodarstvo 12. obstoj posebnih območij ohranjanja narave 13. razvoj novih turističnih produktov 	<ol style="list-style-type: none"> 1. centralizacija države (Ljubljana) 2. slaba zakonodaja na področju ustanavljanja novih podjetij (številni in dolgotrajni postopki ter visok ustanovitveni kapital) 3. omejitve pri zaposlovanju (predvsem za nedoločen čas) in odpuščanju delavcev ter omejitve glede delovnega časa oziroma nadur in nočnega dela 4. težavnost pridobivanja finančnih virov (poslovne banke, rizični kapital, poslovni angeli in drugo) 5. finančna nedisciplina slovenskih podjetij 6. nizka rodnost in staranje prebivalstva na ravni države 7. naravne katastrofe (poplave, plazovi in drugo) 8. prisotnost preobsežne birokracije pri upravno administrativnih postopkih 9. primanjkljaj kvalificirane delovne sile na ravni celotne države 10. nevarnost odtoka delovne sile iz regije zaradi bolje razvitih sosednjih regij (Osrednjeslovenska regija, Avstrija in druge regije)

Vir: Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013, 2006, str. 94-99; Doing Business 2008 Slovenia, 2007, str. 9-36; A. Chiaietta, Enostavnost poslovanja v Sloveniji: Ocena kakovosti regulacije z raziskavo Doing Business Svetovne banke, 2008, str. 34-37.

Prednosti Savinjske regije izvirajo predvsem iz njene lege, ki je prometno dostopna, pokrajinsko raznolika ter bogata s kulturno dediščino, kar ponuja možnosti za razvoj turizma in gospodarstva. Slabosti regije predstavljajo vse večje razvojne razlike znotraj regije, kar je posledica neugodne geografske lege obrobni delov regije. Priložnosti predstavlja regionalna politika, ki se ji v EU namenja vedno več pozornosti, vendar bo potrebno za učinkovitejšo

izrabo sredstev strukturnih skladov v Sloveniji ustanoviti pokrajine. Nevarnosti predstavljajo centralizacija države in neugodna zakonodaja na določenih področjih, kjer je potrebno izpostaviti predvsem zaposlovanje (predvsem za nedoločen čas) in odpuščanje ter dolgotrajni in številni postopki, ki so potrebni za ustanovitev podjetja.

S SWOT analizo sem sistematično opredelila dejavnike, ki za regijo predstavljajo prednosti in slabosti oziroma priložnosti in nevarnosti. V sledečem podpoglavju predstavljam vizijo regije, ki odgovarja na ugotovitve iz SWOT analize in nakazuje prihodnji razvoj Savinjske regije.

4.2 VIZIJA REGIJE

Vizija regije nam pove, kakšna naj bi bila podoba regije v prihodnosti. Razvojna vizija nam v strnjeni obliki poda ključne razvojne usmeritve in strateške cilje. V regionalnem razvojnem programu Savinjske regije je opredeljena na sledeč način (Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013, 2006, str. 100): Vizija Savinjske regije je postati razvojno in gospodarsko (poleg Osrednjeslovenske regije), najpropulzivnejša regija, ki bo z ustvarjanjem gospodarskih in življenjskih pogojev za najustvarjalnejši kreativni razred predstavljala mesto in okolje, v katerem bodo želeli živeti in ustvarjati najproduktivnejši gospodarski subjekti.

Savinjska regija želi v svetu globalne ekonomije postati glede na svojo majhnost in hkratio izredno strateško lego "regija most" med razvitimi zahodnimi regijami in njihovimi ekonomijami ter razvijajočimi regijami Balkana in Jugovzhodne Evrope. S strategijo odprtosti v globalni svet bo regija postala področje multikulturalnosti in tolerantnosti, ki bo dajala osnovo za kreativno in inovativno regijo v Evropi regij, ki kot taka privablja inovativna podjetja in kreativne ustvarjalne.

Del razvojne vizije Savinjske regije predstavljajo tudi strateški cilji, ki se osredotočajo predvsem na tista področja, kjer regija zaostaja za slovenskim povprečjem. Strateške cilje obravnavane regije za obdobje od leta 2007 do leta 2013 predstavljam v sledečem podpoglavju.

4.3 STRATEŠKI CILJI REGIJE

Spremembe v gospodarstvu nakazujejo trend, da ključni element konkurenčnosti ne bo več blagovna in storitvena menjava ali pretok kapitala, ampak konkurenca na področju privabljanja človeškega kapitala ter visokotehnoloških investicij, ki ustvarjajo delovna mesta z visoko dodano vrednostjo. Strategija Savinjske regije, ki temelji na odprtosti inovativnega podjetništva v povezavi z znanstvenimi, socialnimi in civilnimi institucijami bo omogočala, da bo regija razvila trajno gospodarsko rast in bistveno kvalitetnejša delovna mesta.

Ključni strateški cilji, ki predstavljajo kvantificirano želeno stanje, Savinjske regije so (Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013, 2006, str. 100-101):

1. V desetih letih doseči povprečno raven razvitosti evropskih regij (EU-15²) merjeno v BDP na prebivalca. Za doseg tega cilja mora regija ustvariti vsaj 7 odstotno letno gospodarsko rast, če želi nadoknaditi razvojni zaostanek.
2. Savinjska regija bo v desetih letih spremenila svojo gospodarsko strukturo in prestopila na višjo razvojno raven s povečanjem produktivnosti regijskega gospodarstva in njegove dodane vrednosti na nivo gospodarstva evropskih regij. V tem času bo zmanjšala brezposelnost na 7,7 odstotkov.
3. Regija bo razvila pogoje za nastajanje, rast in razvoj novih tehnoloških proizvodnih in storitvenih podjetij ter pogoje za razvoj izobraževanja za bodoče razvojne potrebe gospodarstva regije. V tem času bo nastalo preko 300 novih tehnoloških podjetij.
4. S svojim razvojnim vzorcem, odprtostjo, kulturno in multikulturno identiteto ter angažiranim delovanjem v Evropi regij bo Savinjska regija postala prepoznavna in ugledna regija na evropskem zemljevidu regij.
5. V regiji se bo zagotovila institucionalna in administrativna usposobljenost, da se bodo lahko realizirali ti strateški cilji regije.

Za doseg zastavljenih strateških ciljev so se oblikovale tudi razvojne prioritete, ki predstavljajo prioritetna področja, na katerih bo regija skušala doseči največji napredek. Razvojne prioritete Savinjske regije predstavljam v nadaljevanju.

4.4 RAZVOJNE PRIORITETE REGIJE

Regionalna prioriteta predstavlja področje razvoja regije, ki se določi za posamezno programsko obdobje kot prednostno. Vsaka razvojna prioriteta vsebuje tudi več programov in ukrepov, s katerimi se skuša realizirati. Savinjska regija bo svojo razvojno vizijo in strateške razvojne cilje implementirala skozi 4 regionalne prioritete, znotraj katerih je definirano 10 prioritetnih programov in 37 ukrepov.

4.4.1 Prva razvojna prioriteta-Tehnološko napredna regija

Bistvena problema manj razvitih regij, tudi Savinjske regije, sta odliv perspektivnih kadrov in ne nastajanje visoko tehnoloških delovnih mest, zato je regija kot cilj prve razvojne prioritete opredelila vzpostavljanje vseh pogojev za gospodarsko, razvojno in tehnološko prestrukturiranje gospodarstva. Hkrati je potrebno doseči pritek neposrednih tujih investicij in novih tehnologij v regijo.

Regija je namreč šele pred kratkim dobila prvi tehnološki park, ki je šele v začetnih fazah delovanja. Prav tako je gospodarstvo slabo povezano s centri znanja. Zaradi tega bo potrebno

² EU-15 predstavlja sledeče države: Italija, Avstrija, Nemčija, Luksemburg, Francija, Španija, Portugalska, Grčija, Nizozemska, Belgija, Velika Britanija, Irska, Danska, Finska in Švedska.

vzpostaviti celotno podjetniško, tehnološko in inovacijsko strukturo, ki bo omogočala nastanek novih podjetij in novih delovnih mest z visoko dodano vrednostjo.

Razvojna prioriteta, da regija postane tehnološko napredna, bo realizirana skozi tri programe:

1. vzpostavitev ekonomske in tehnološke infrastrukture v regiji

Razviti je namreč potrebno temeljno, prostorsko in tehnološko infrastrukturo, ki jo regijsko gospodarstvo potrebuje za prestrukturiranje, prav tako pa jo potrebujejo novi investitorji in podjetja iz EU ter sveta. Program vključuje 2 ukrepa, in sicer:

- ekonomske poslovne cone regije,
- tehnološki parki, pisarne za transfer tehnologij in podjetniški inkubatorji.

2. tehnološki razvoj s pomočjo povezovanj, poslovne odličnosti in inovativnosti

Program bo vzpostavil tehnološko omrežje Savinjske regije, pospešil vlaganje v znanje in razvoj ter omogočil regijskemu gospodarstvu okrepitev na področju doseganja poslovne odličnosti (Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013, 2006, str. 111). Program vsebuje 5 ukrepov:

- tehnološki centri in inovacijska središča (razvojno-raziskovalna infrastruktura),
- raziskovalno razvojne enote v podjetjih,
- mreža za inovativnost (spodbujanje podjetij k inovativnosti),
- optimiziranje v podjetjih,
- razvoj informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT).

3. vzpostavitev podjetniškega podpornega okolja, vzpodbujanje podjetništva in internacionalizacija

S tem programom bo regija naredila premik na področjih, kjer po vseh kazalcih zaostaja. Gre za področja podpore podjetništva v regiji, internacionalizacije majhnih in srednjih podjetij ter pritoka neposrednih tujih investicij. Potrebno je vpeljati finančne instrumente, ki bodo omogočali hitrejše in učinkovitejše financiranje hitro rastočih in tehnoloških podjetij. Program bo regija realizirala s tremi ključnimi ukrepi:

- mrežni regijski sistem VEM (podporno okolje po sistemu »vse na enem mestu«),
- internacionalizacija majhnih in srednjih podjetij ter neposredne tuje investicije regije,
- finančni instrumenti regije za podjetja.

Realizacija razvojne prioritete se bo analizirala skozi številne kazalnike, med katerimi bi izpostavila:

1. število opremljenih zemljišč za investitorje,
2. število vzpostavljenih tehnoloških parkov, podjetniških inkubatorjev, pisarn za prenos tehnologij ter število novih podjetij, novih zaposlenih v tehnološkem parku,
3. število tehnoloških centrov in inovacijskih središč,
4. število raziskovalnih enot v podjetju,
5. povečanje števila patentov in števila inovativnih podjetij,
6. povečanje bruto dodane vrednosti na zaposlenega,
7. zmanjševanje stroškov in čas ustanavljanja podjetja.

4.4.2 Druga razvojna prioriteta-Regija inovativnega turizma

Turizem je ena izmed pomembnejših gospodarskih panog Savinjske regije, vendar v regiji prevladuje predvsem zdraviliški turizem. Turistična dejavnost regije se bo morala zaradi vse učinkovitejše konkurence prilagoditi novim pogojem, ki nakazujejo vedno večjo inovativnost oziroma kreativnost turističnih storitev.

Da bi lahko turistična dejavnost na lokalno–regionalni ravni uspešno tekmovala na novem globalnem in rastočem tržišču, se mora povezovati v mreže (na nacionalni, regionalni in lokalni ravni) ter sodelovati v mreži organizacij z drugimi na tak način, da skupno optimirajo storitve in ponudbo v integralne turistične produkte, ki bodo konkurenčni na globalnih trgih. Mreženje predstavlja prihodnost za povečanje produktivnosti in dodane vrednosti v turizmu regije (Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013, 2006, str. 141).

Regija bo skozi drugo prioriteto realizirala naslednje strateške cilje (Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013, 2006, str. 142):

1. bistveno povečanje investicij v turizem ter povečanje turističnega prometa za najmanj 6 odstotkov na letnem nivoju,
2. povečanje števila turistov za 8 odstotkov ter števila nočitev za 6 odstotkov,
3. oblikovanje osmih temeljnih tematskih produktov regije,
4. vzpostaviti mrežni regijski destinacijski management in upravljanje s strateškim razvojem turizma na regionalni ravni,
5. pritegniti neposredne tuje investicije v razvoj regijskega turizma.

Sprejeta sta 2 programa, s katerima bo regija skušala realizirati zastavljeno prioriteto na področju turizma, in sicer:

1. Panalp

Program bo gradil na trajnostnem razvoju podeželja in mest med Alpami in Panonsko nižino. Razvojni program Panalp je projektno, produktno in investicijsko orodje, s katerim bo omogočeno doseganje ključnih ciljev trajnostnega razvoja. Program namreč ohranja naravne in kulturne vire ter hkrati vzpostavlja nov sistem trajnostnega in sonaravnega razvoja, ki ga sestavljajo novi produkti in storitve v povezavi s turizmom, podjetništvom ter informatizacijo. Program trajnostnega razvoja podeželja in mest vključuje naslednje ukrepe:

- Dežela Celjska (prenova gradov in dvorcev),
- Orans (sanacija in rekonstrukcija sakralne dediščine),
- Pranger (revitalizacija mestnih in vaških naselbinskih območij),
- tradicija za prihodnost,
- Natura (trženje regijskih in krajinskih parkov ter območij Natura 2000),
- dediščinski inkubator (raziskovalni, izobraževalni in izvajalski center za prenovo kulturne dediščine).

2. razvoj turističnih destinacij

Ker želi Savinjska regija zmanjšati razvojni zaostanek turističnega gospodarstva v primerjavi z evropskimi turističnimi destinacijami, je potrebno ponovno definirati posamezne razvojne usmeritve na področju turizma. Program razvoja turističnih destinacij vključuje pet ukrepov:

- termalna središča,
- turistične cone regije,
- podjetništvo in inovativnost v turizmu,
- športna in turistična infrastruktura,
- destinacijski management (skupno načrtovanje, oblikovanje in trženje regionalnega turizma po načelih javno zasebnega partnerstva).

Uresničevanje razvojne prioritete inovativnega turizma se bo merilo s sledečimi kazalniki:

1. število obnovljenih turistično pomembnih objektov v regiji,
2. število prenočitvenih zmogljivosti, gostov in nočitev,
3. število prireditev,
4. število turističnih in ekoloških kmetij,
5. število vzpostavljenih turističnih con,
6. število novih delovnih mest v turistični dejavnosti.

4.4.3 Tretja razvojna prioriteta-Okolju prijazna in dostopna regija

Program tretje razvojne prioritete teži k ustvarjanju takega prostora, da bo omogočeno povečevanje konkurenčnosti Savinjske regije ter dvigovanje kakovosti življenja prebivalstva. Da bo Savinjska regija postala ena izmed privlačnejših regij za podjetja in prebivalce, je potrebno izboljšati kakovost infrastrukturnih sistemov ter fizičnega okolja. Zaradi ugodne lege lahko Savinjska regija postane propulzivna, inovativna, ekonomsko uspešna, dostopna domačemu in tujemu podjetništvu ter hkrati tudi ljudem in okolju prijazna.

Skozi prostorsko razvojno prioriteto bodo izpolnjeni naslednji strateški cilji:

1. izboljšanje prostorskega položaja in vloge Savinjske regije v odnosu do države, ostalih regij ter sosednjih držav (Avstrija, Hrvaška),
2. uravnotežen policentrični razvoj razvojnih središč in zaledij,
3. izboljšanje prometne dostopnosti središč regije in njihovih zalednih območij,
4. pospeševanje podjetniških con in trgovskih središč ob avtocestah, hitrih cestah in drugih pomembnejših prometnih povezavah,
5. zagotavljanje ustrezne stopnje energetske neodvisnosti,
6. zagotavljanje zadostne kakovosti in količine pitne vode za vse prebivalce regije,
7. zagotavljanje poplavne varnosti in zaščita kakovosti voda z izgradnjo kanalizacij in čistilnih naprav,
8. sanacija in zapiranje obstoječih odlagališč odpadkov ter dokončna izgradnja regijskega centra za ravnanje z odpadki ter saniranje okoljsko degradiranih območij,
9. varstvo in racionalna raba naravnih virov.

Savinjska regija bo zastavljene strateške cilje prostorske razvojne prioritete uresničila s sledečima programoma:

1. izgradnja okoljske in prometne infrastrukture

Ustrezna okoljska in prometna infrastruktura je tesno povezana tako s spodbujanjem gospodarskega razvoja in ustvarjanjem delovnih mest, kot tudi z zagotavljanjem visoke kvalitete življenja za prebivalce. Program obsega naslednje ukrepe:

- odvajanje in čiščenje odpadnih voda in poplavna varnost,
- oskrba s pitno vodo,
- celovito ravnanje z odpadki,
- cestno omrežje regije (regionalne in lokalne ceste), železnice in letališče.

2. učinkovita energetska oskrba

Ker se poraba električne energije povečuje, je potrebno dograjevati elektroenergetsko distribucijsko omrežje, vzpodbujati energetska učinkovitost ter pričeti z izkoriščanjem naravnih virov energije. Program vključuje sledeča ukrepa:

- energetska sanacija in trajnostna gradnja stavb,
- alternativni in obnovljivi viri energije.

Kazalniki, s katerimi se meri uresničevanje te razvojne prioritete so:

1. obnovljene oziroma zgrajene ceste in železnice v kilometrih,
2. obnovljeni oziroma izgrajeni vodovodi in kanalizacije ter število čistilnih naprav,
3. prihranek končne energije ter zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida.

4.4.4 Četrta razvojna prioriteta-Regija ustvarjalnosti

Gospodarski razvoj oziroma dvig konkurenčnosti regijskega gospodarstva je močno povezan s koncentracijo visoko izobraženih ljudi. Ključni razvojni dejavnik človeških virov v sodobni družbi pa je spodbujanje talentov, ki bodo zmožni izvajanja stalnih reinvesticij, razvijanja socialnih, strateških in tehničnih kompetenc. Izobraževanje in usposabljanje je edini možni odgovor tako na izzive tehnoloških in strukturnih sprememb, kakor tudi na problem staranja prebivalstva, saj nam lahko le vseživljenjsko učenje omogoči potrebno dolgo delovno aktivnost (Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013, 2006, str. 202).

Strateški cilji na področju človeških virov so:

1. ustvariti okolje za kreiranje kvalitetnih delovnih mest,
2. dvig kvalitete življenja za vse kategorije prebivalstva, predvsem pa mlade in starejše,
3. izgradnja infrastrukture za trajno vlaganje v človeški kapital.

Razvojna prioriteta, ki se usmerja na človeške vire, bo realizirana z naslednjimi programi:

1. kreativno znanje

S tem programom se bo skušalo doseči konkurenčnost in odprtost slovenskega univerzitetnega prostora ter oblikovanje novih mednarodnih izobraževalnih programov, ki

bodo po meri gospodarstva. Zaradi nenehnih sprememb v okolju je potrebno vzpodbujati tudi vseživljenjsko učenje. Program kreativnega znanja vključuje 4 ukrepe:

- ustanovitev mednarodne univerze,
- izobraževanje za razvoj,
- vseživljenjsko učenje,
- podporne strukture (povezovanje izobraževalnih institucij in gospodarstva).

2. oblikovanje okolja za konkurenčno gospodarstvo (Talentpolis)

Program bo vzpostavil strukturo za razvoj in upravljanje človeškega kapitala Savinjske regije. Cilj programa je izdelati in pilotno vpeljati novo rešitev funkcije celostnega usmerjanja in upravljanja ljudi v regiji ob upoštevanju regionalnih in globalnih trendov na trgu izobraževanja ter trgu dela (Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013, 2006, str. 216). Talentpolis vključuje štiri ukrepe:

- center za razvoj talentov (podpiranje potreb mladih nadarjenih otrok),
- center »lovci na glave« (angl. *Headhunter Centre*),
- finančni instrumenti za razvoj človeških virov (investiranje v prioritete profile in deficitarna znanja regije),
- miselni rezervoar (neformalna skupina strokovnjakov, ki zagotavljajo svetovanje, ideje in nove možnosti načrtovanja na področju razvoja človeških virov regije).

3. kakovost življenja

Savinjska regija želi v prihodnosti izboljšati kakovost življenjskega okolja, in sicer tako da bo ta program temeljil na razvoju kulture, regionalne identitete in skladnejšemu razvoju regije. Program se bo izvajal s tremi ukrepi:

- kreativopolis (kreativno okolje s kakovostno, raznoliko in obsežno kulturno ponudbo),
- zdrava regija,
- kvaliteta življenja.

Uspešnost realizacije četrte razvojne prioritete se bo spremljala z naslednjimi kazalniki:

1. število visokošolskih zavodov, fakultet in univerz,
2. število študentov, štipendij, odstotek diplomantov glede na vpis in podobno,
3. zmanjšanje stopnje brezposelnosti,
4. selitveni prirast s tujino, tujci s stalnim ali začasnim prebivališčem v regiji,
5. število stanovanj, varovanih stanovanj, število ležišč v domovih za ostarele.

V sledečem podpoglavju skušam odgovoriti na vprašanje, ali so predstavljene razvojne prioritete dejansko oblikovane tako, da se bo z njihovo realizacijo omogočil boljši razvoj regije glede na ostale slovenske regije.

4.5 SKLADNOST RAZVOJNIH PRIORITET Z REGIONALNIMI PROBLEMI

Regionalni razvojni program Savinjske regije in zastavljene prioritete so oblikovane z namenom odprave regionalnih problemov Savinjske regije, ki se nanašajo predvsem na visoko brezposelnost, nizko produktivnost ter nizke dohodke prebivalstva. Regija bo poskušala z uresničevanjem oziroma realizacijo teh prioritiet zmanjšati svoj zaostanek za tistimi regijami, ki so na posameznih področjih bolj razvite kot Savinjska regija.

Na visoko brezposelnost, ki je ključen problem Savinjske regije, so usmerjene vse razvojne prioritete. Skozi prvo razvojno prioriteto, ki se osredotoča na razvoj podjetništva, se bo povečala ponudba delovnih mest, kar bo zmanjšalo brezposelnost in odliv možganov. Gre namreč za soodvisnost med številnimi dejavniki. Podjetja bodo zainteresirana za poslovanje v regiji v primeru, če infrastruktura, podporno okolje, kadri in podobno ustrezajo njihovim merilom. Prisotnost kvalitetnih podjetij na drugi strani pomeni večje število delovnih mest z visoko dodano vrednostjo, kar pritegne dobre kadre in s tem zmanjša odliv delovne sile. Druga razvojna prioriteta (razvoj turizma) bo s povečanim obsegom poslovanja turističnih podjetij povečala tudi ponudbo delovnih mest v panogi turizma. Da pa bodo podjetja in prebivalstvo zainteresirani za delo in življenje v regiji, je potrebno izboljšati prometno dostopnost tudi tistih krajev, ki so oddaljeni od večjih središč oziroma mest. To se bo uresničevalo s tretjo razvojno prioriteto in delno tudi z drugo, saj je v okviru razvoja turizma potrebno izboljšati tudi prometno infrastrukturo. Četrta razvojna prioriteta bo povezovala kadre z gospodarstvom, kar bo podjetjem omogočilo hitrejši in lažji razvoj, s čimer se bo povečevala tudi ponudba ustreznih delovnih mest.

Produktivnost dela in posledično bruto plače oziroma dohodki zaposlenih v Savinjski regiji se lahko izboljša s porastom tehnoloških in storitvenih podjetij, ki bodo zaposlovala motivirane kadre. Produktivnost dela pa se lahko povečuje tudi s spodbujanjem formalnega in neformalnega izobraževanja, kar se bo uresničevalo s četrto razvojno prioriteto.

Izobrazba prebivalstva Savinjske regije sicer ne predstavlja bistvenega regijskega problema, vendar jo v nadaljevanju izpostavljam predvsem zaradi tega, ker lahko predstavlja ključen dejavnik pri poviševanju produktivnosti dela ter posledično uspešnosti regije. Z namenom izboljšanja izobrazbene strukture prebivalstva bo ustanovljena mednarodna univerza, katere programi bodo skladni s potrebami gospodarstva, s čimer se bo med drugim odpravljalo tudi neskladje med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela. Poleg tega pa je potrebno v regiji zadržati talentirane kadre, saj lahko ti predstavljajo pomemben člen pri povečevanju gospodarske rasti. Bistvo četrte razvojne prioritete je torej pritegniti sposobne in motivirane ljudi, ki bodo s svojimi znanji prispevali k razvoju regijskega gospodarstva.

Sledeča tabela na strani 40 pokaže, da so vse razvojne prioritete usmerjene v zmanjševanje brezposelnosti in povečevanje števila delovnih mest. Produktivnost dela in bruto plače povečujejo prva, druga in četrta razvojna prioriteta. Boljšo izobrazbeno strukturo se bo skušalo doseči s četrto razvojno prioriteto.

Tabela 5: Povezava razvojnih prioritet Savinjske regije za obdobje od leta 2007 do 2013 in regionalnih problemov

	BREZPOSELNOST	PRODUKTIVNOST DELA	BRUTO PLAČE	IZOBRAZBA
1.Tehnološko napredna regija	+	+	+	-
2.Regija inovativnega turizma	+	+	+	-
3.Okolju prijazna in dostopna regija	+	-	-	-
4.Regija ustvarjalnosti	+	+	+	+

Vir: Lastni prikaz.

Iz tega je razvidno, da se Regionalni razvojni program Savinjske regije v obdobju od leta 2007 do leta 2013 osredotoča predvsem na izboljšanje gospodarske razvitosti regije, kar je glede na predstavljene zaostanke smiselno. Kljub temu bi pričakovala, da se bo nekoliko več pozornosti namenilo izboljševanju izobrazbene strukture prebivalstva. Izobrazba namreč pomeni več znanja in boljše sposobnosti, kar pa v nadaljevanju lahko predstavlja ključno prednost regijskega gospodarstva. Zaradi tega bi se moralo bolj spodbujati podjetja, da bi več sredstev namenjala za formalno in neformalno izobraževanje zaposlenih. Poleg tega bi morala država prenoviti posamezne programe formalnega izobraževanja, predvsem v smislu uvajanja večjega obsega praktičnega dela in podobno.

SKLEP

Temeljni cilj Evropske unije je trajni gospodarski in socialni napredek, ki državljanom zagotavlja blagostanje in obetajočo prihodnost. Kljub temu vsi državljani držav Evropske unije nimajo enakih ekonomskih in socialnih pogojev za življenje, ki so v veliki meri odvisni od tega, ali živijo v napredni ali zaostali regiji, v mestu ali na podeželju, na obrobju ali v enem od gospodarskih središč Evropske unije. Prav zaradi tega ima regionalna politika tako pomembno vlogo, saj s svojimi instrumenti pospešuje razvoj zaostajajočih regij. Kljub izredno visokim finančnim sredstvom, ta ne zadoščajo vsem potrebam, zato je sredstva potrebno natančno in usmerjeno razdeljevati ter omogočiti nadzor nad porabo.

Regionalni razvoj Slovenije se skuša usmerjati tako, da bi se zagotovila visoka kakovost življenja na celotnem območju države, vendar gre obenem za območje, ki je geografsko izredno raznoliko. Pojavljajo se tudi neenakomerna poseljenost območja ter razlike v gospodarskem in socialnem razvoju.

Skozi analizo izbranih socio–ekonomskih kazalnikov po slovenskih regijah sem pokazala, da je najrazvitejša regija v državi Osrednjeslovenska regija. Gre za regijo z najrazvitejšim gospodarstvom in največjo ekonomsko močjo prebivalstva. Na drugi strani je najmanj razvita Pomurska regija, ki dejansko zaostaja za slovenskim povprečjem na vseh področjih. Bistveni problem je nerazvito gospodarstvo, saj je regija odvisna od poslovanja nekaj podjetij, medtem ko je podjetništvo zelo slabo razvito. Vse ostale regije bistveno ne odstopajo od slovenskega povprečja.

Savinjska regija od slovenskega povprečja izrazito ne odstopa. Bistven problem regije je visoka stopnja brezposelnosti, ki je posledica strukturnih neskladij in pomanjkanja delovnih mest na trgu dela. Zaradi tega tudi prihaja do delovnih migracij v sosednje regije, in sicer predvsem v Osrednjeslovensko regijo. Vzrok za to je veliko število kakovostnih delovnih mest v tej regiji in dobre prometne povezave. Savinjska regija na račun tega izgublja predvsem visoko izobražen in motiviran kader. Podjetja v regiji beležijo tudi podpovprečno produktivnost dela glede na slovensko povprečje, vendar se je ta v zadnjih letih povečevala. Z nadaljnjim povečevanjem produktivnosti dela se bodo lahko povečevale tudi bruto plače zaposlenih oziroma ekonomska moč prebivalstva Savinjske regije, ki prav tako zaostaja za slovenskim povprečjem in predstavlja enega izmed bistvenih regijskih problemov.

Savinjska regija beleži nekoliko boljše rezultate na demografskem področju, saj ima ugoden naravni in selitveni prirast. Tudi indeks staranja je ugodnejši od slovenskega povprečja, vendar se regija kljub temu sooča s problemi, ki jih povzroča pospešeno staranje prebivalstva, na primer pomanjkanje domov za ostarele in podobno.

Razvojni program Savinjske regije je zastavljen na podlagi cilja, da se regija približa gospodarsko razvitejšim delom Slovenije in Evropske unije. Razvojni program zajema gospodarsko, turistično, kadrovsko in okoljsko področje. Povečevanje gospodarske rasti se bo spodbujalo z vzpostavitvijo celotne podjetniške, tehnološke in inovacijske strukture, kar bo omogočalo nastanek novih podjetij in delovnih mest z visoko dodano vrednostjo ter omejilo odliv možganov. Razvoj regije je mogoče doseči tudi z nadaljnjim razvijanjem turistične ponudbe, vendar mora ta prerasti okvir zdraviliškega turizma in ponuditi tudi nove turistične storitve. Kvaliteta življenja prebivalcev in boljše poslovanje podjetij v regiji bo doseženo tudi z izboljšanjem prometnih povezav in ostalih infrastrukturnih sistemov ter naravnega okolja. V regiji je potrebno zadržati talentirane kadre, zato se bo ustanovila mednarodna univerza in ustvarilo okolje, ki bo spodbujalo pomen učenja in razvijanja sposobnosti.

Zastavljeni programi na področju regionalne politike Savinjske regije učinkovito odgovarjajo na ključne probleme te regije, ki se nanašajo predvsem na gospodarsko področje. Ocenjujem, da razvojni program izkorišča notranje potenciale regije. Povečevanje regionalne gospodarske rasti tako temelji na prebivalcih in podjetjih v regiji, medtem ko ukrepi regionalne politike predstavljajo zgolj pripomoček na tej poti.

LITERATURA IN VIRI

1. Aljančič, M. & Horvat, A. (2001). *Regionalna politika Evropske unije in strukturni skladi*. Ljubljana: Informacijski center Delegacije evropske komisije v Sloveniji.
2. Armstrong, H. & Taylor, J. (2000). *Regional economics and policy*. Oxford: Blackwell.
3. Brinar, I. (2003). *Regionalizacija Slovenije ob vstopanju in po vstopu v Evropsko unijo*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
4. Bugarič, B. (1998). Ekonomski vidiki regionalizma. *Zbornik Regionalizem v Sloveniji* (str. 121-130). Ljubljana: Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije.
5. Chiaiutta, A. (2008). *Enostavnost poslovanja v Sloveniji: Ocena kakovosti regulacije z raziskavo Doing Business Svetovne banke*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.
6. *Doing Business Slovenia 2008*. (2007). Washington: The International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank.
7. Farič, M. (1999). *Nove zamisli regionalnega razvoja kot podlaga za oblikovanje sodobne regionalne politike* [magistrsko delo]. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
8. Fledelius, K. (1995). What is region? What is regionalism?. *Regional contact*, (10), 15-18.
9. Hitiris, T. (1994). *European Community economics*. New York: Harvester Wheatsheaf.
10. Krajnc, M. (2007). *Analiza socio – ekonomskih kazalnikov po slovenskih regijah in razvojne možnosti Goriške regije* [diplomsko delo]. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
11. Kukar, S. (1995). *Prostor, okolje, socialna varnost*. Ljubljana: Zavod RS za makroekonomske analize in razvoj.
12. McDonald, F. & Dearden, S. (2005). *European economic integration*. Harlow: FT Prentice Hall.
13. More, M. (1986). Regionalni modeli rasti v teoriji in jugoslovanski praksi. *IB revija*, 10, 24-33.
14. Mrak, M. (2004). *Kohezijska politika Evropske unije*. Ljubljana: Samozaložba.
15. *Osnutek Državnega razvojnega programa Republike Slovenije 2007-2013*. (2006). Ljubljana: Služba Vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko.
16. Pečar, J. (2005). *Regije 2005–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.
17. Pečar, J. (2006a). *Regije 2006–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.
18. Pečar, J. (2006b). Regije-indeks razvojne ogroženosti 2007-2013. *Ekonomsko ogledalo*, XII (7), 25.
19. Pečar, J. & Farič, M. (2001). *Regionalni vidik razvoja Slovenije s poudarkom na finančnih rezultatih poslovanja gospodarskih družb v letu 1999*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.

20. *Pokrajine – gibalno razvoja*. Najdeno 7. marca 2008 na spletnem naslovu <http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlr.gov.si/pageuploads/lok-sam05/pokrajine/pokr-2007/pokrajine.pps>.
21. *Poročilo o človekovem razvoju 2000-2001*. (2001). Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.
22. Ravbar, M. (1997). Slovenske pokrajine: Med lastnimi interesi in politiko regionalnega razvoja. *IB revija*, (9/10/11), 18-25.
23. *Regional Policy-Inforegio, Rules of the Cohesion Fund*. Najdeno 20. novembra 2007 na spletnem naslovu [http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/cohesion/ce_1084\(2006\)_en.pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/cohesion/ce_1084(2006)_en.pdf).
24. *Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013*. Najdeno 10. januarja 2008 na spletnem naslovu http://www.rra-celje.si/default.asp?V_DOC_ID=834.
25. *Savinjska regija*. Najdeno 20. decembra 2007 na spletnem naslovu http://www.rra-celje.si/default.asp?V_DOC_ID=850.
26. Sečko, S. (2007). *Črpanje sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj z namenom zniževanje deficitarnosti, socialne marginalizacije in osipništva poklica natakara* [magistrsko delo]. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
27. Senjur, M. (2002). *Razvojna ekonomika. Teorije in politike gospodarske rasti in razvoja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
28. *Sklep o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti*. Najdeno 5. marca 2008 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlr.gov.si/pageuploads/regionalna_politika/IRO-internet.doc.
29. *Slovenske regije v številkah-2008*. (2008). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
30. *Statistični letopis Republike Slovenije 2006*. (2006). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
31. *Statistični letopis Republike Slovenije 2007*. (2007). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
32. Stojanovska, V. (2003). *Strukturni skladi in regionalna politika Evropske unije: primer Slovenije* [diplomsko delo]. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
33. Strmšnik, I. (1998). *Slovenija v Evropi regij: regionalne strukture razširjene Evropske zveze*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.
34. Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot. (2000). *Uradni list RS*. (Št. 28/2000, 30. marec 2000).
35. Vanhove, N. (1999). *Regional Policy: A European Approach* (3rd ed.) Aldershot: Ashgate Publishing.
36. Vrišer, I. (1990). Ekonomsko geografska regionalizacija Republike Slovenije. *Geografski zbornik*, (30), 129 – 247.
37. Vršaj, E. (2002). *Slovenija v Evropski uniji*. Koper: Ognjišče.

38. Wilson, R. & Gilligan, C. (1997). *Strategic Marketing Management: Planning, Implementation and Control* (2nd ed.). Oxford: Butterworth-Heinemann.
39. Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja. (1999). *Uradni list RS*. (Št. 60/1999, 29. julij 1999).
40. Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja-1. (2005). *Uradni list RS* (Št. 93/2005, 21. oktober 2005).

PRILOGE

Priloga 1: Prebivalstvo

Tabela 1: Število prebivalcev po statističnih regijah in v Sloveniji na dan 30.6.

STATISTIČNA REGIJA	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006
Pomurska	126896	124761	123776	123335	122879	122483	122198
Podravska	320961	319694	319941	319474	319186	319282	319530
Koroška	74129	74077	73994	73855	73816	73905	73729
Savinjska	256061	256834	257629	257402	257105	257525	258684
Zasavska	47161	46365	46104	45885	45660	45468	45311
Spodnjeposavska	71208	69831	70064	70262	70117	69940	70044
Jugovzhodna Slovenija	137047	137954	138414	138872	138851	139434	140119
Osrednjeslovenska	484919	489676	492951	494117	495663	498378	502100
Gorenjska	194601	196716	197487	197904	198275	198713	199626
Notranjsko-kraška	50782	50517	50825	50855	50937	51132	51386
Goriška	120723	120145	120073	119754	119532	119541	119632
Obalno-kraška	103017	103702	104460	105058	104983	105313	106157
SLOVENIJA	1987505	1990272	1995718	1996773	1997004	2001114	2008516

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2007, 2007.

Tabela 2: Selitveno gibanje prebivalstva po slovenskih regijah in v Sloveniji v letu 2006 na 1.000 prebivalcev

STATISTIČNA REGIJA	Priseljeni			Odseljeni			Selitveni prirast	Skupni prirast
	skupaj	iz drugih regij Slovenije	iz tujine	skupaj	v druge regije Slovenije	v tujino		
Pomurska	6,19	3,17	3,03	6,17	3,22	2,95	0,02	-2,82
Podravska	10,35	2,78	7,57	7,87	2,71	5,16	2,48	0,84
Koroška	7,58	2,51	5,07	8,65	4,88	3,77	-1,07	-1,11
Savinjska	15,68	3,16	12,51	11,93	3,63	8,30	3,75	4,12
Zasavska	10,26	6,11	4,15	11,96	8,03	3,93	-1,70	3,29
Spodnjeposavska	18,10	4,77	13,33	14,42	4,35	10,07	3,68	2,37
Jugovzhodna Slovenija	13,72	4,75	8,97	10,69	4,61	6,08	3,03	4,43
Osrednjeslovenska	17,68	5,67	12,01	12,51	4,49	8,02	5,17	7,54
Gorenjska	11,07	4,17	6,90	10,22	5,07	5,15	0,84	3,77
Notranjsko-kraška	17,14	6,42	10,72	12,28	5,88	6,40	4,87	4,38
Goriška	13,32	2,23	11,08	11,56	4,42	7,14	1,76	0,36
Obalno-kraška	24,72	6,32	18,40	17,61	4,98	12,62	7,11	6,27
SLOVENIJA	14,20	4,23	9,97	11,08	4,23	6,85	3,12	3,49

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2007, 2007.

Tabela 3: Naravno gibanje prebivalstva po slovenskih regijah in v Sloveniji v letu 2006 na 1.000 prebivalcev

STATISTIČNA REGIJA	živorojeni	umrli	naravni prirast na 1.000 preb.
Pomurska	7,94	10,79	-2,85
Podravska	8,40	10,03	-1,63
Koroška	9,11	9,16	-0,04
Savinjska	9,43	9,06	0,37
Zasavska	8,54	10,13	-1,59
Spodnjeposavska	9,37	10,68	-1,31
Jugovzhodna Slovenija	10,07	8,66	1,41
Osrednjeslovenska	10,42	8,05	2,38
Gorenjska	10,67	7,74	2,93
Notranjsko-kraška	9,20	9,69	-0,49
Goriška	8,50	9,90	-1,40
Obalno-kraška	8,08	8,92	-0,84
SLOVENIJA	9,43	9,05	0,37

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2007, 2007.

Tabela 4: Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu po spolu in statističnih regijah* v letih od 1999 do 2003

STATISTIČNA REGIJA	skupaj	moški	ženske
Pomurska	73,8	69,2	78,5
Podravska	75,3	71,2	79,2
Koroška	75,2	71,4	79
Savinjska	75,2	71,4	79
Zasavska	74,5	70,6	78,5
Spodnjeposavska	74,5	70,6	78,5
Jugovzhodna Slovenija	75,2	70,8	79,7
Osrednjeslovenska	77,8	74	80
Gorenjska	77,3	73,5	80,9
Notranjsko-kraška	77,1	73,4	80,8
Goriška	77,6	73,6	81,4
Obalno-kraška	77,1	73,4	80,8
SLOVENIJA	76,2	72,2	80

* Zaradi majhnosti statističnih regij po številu prebivalstva, je Notranjsko-kraška priključena k Obalno-kraški regiji, Koroška k Savinjski, Zasavska in Spodnjeposavska sta združeni. Regiji, ki sta priključeni ali združeni imata isto vrednost.

Vir: J. Pečar, Regije 2006 – izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, 2006a, str. 23.

Tabela 5: Prebivalstvo slovenskih statističnih regij po starostnih skupinah, povprečni starosti in indeksu staranja v letu 2006

STATISTIČNA REGIJA	večje starostne skupine			sestava po starosti (v%)			povprečna starost	indeks staranja
	0-14	15-64	65 +	0-14	15-64	65 +		
Pomurska	16290	86432	19346	13,3	70,8	15,8	41,3	118,8
Podravska	41993	226240	51473	13,1	70,8	16,1	41,5	122,6
Koroška	10432	52412	10775	14,2	71,2	14,6	40,2	103,3
Savinjska	37083	183378	38019	14,3	70,9	14,7	40,2	102,5
Zasavska	5751	32022	7456	12,7	70,8	16,5	41,8	129,6
Spodnjeposavska	9785	48824	11449	14,0	69,7	16,3	40,9	117,0
Jugovzhodna Slovenija	21385	97553	21320	15,2	69,6	15,2	39,6	99,7
Osrednjeslovenska	72796	351564	79575	14,4	69,8	15,8	40,6	109,3
Gorenjska	29925	138119	31858	15,0	69,1	15,9	40,2	106,5
Notranjsko-kraška	7056	35705	8722	13,7	69,4	16,9	41,2	123,6
Goriška	16015	82166	21296	13,4	68,8	17,8	41,8	133,0
Obalno-kraška	12568	75252	18342	11,8	70,9	17,3	42,4	145,9
SLOVENIJA	281079	1409667	319631	14,0	70,1	15,9	40,8	113,7

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2007, 2007.

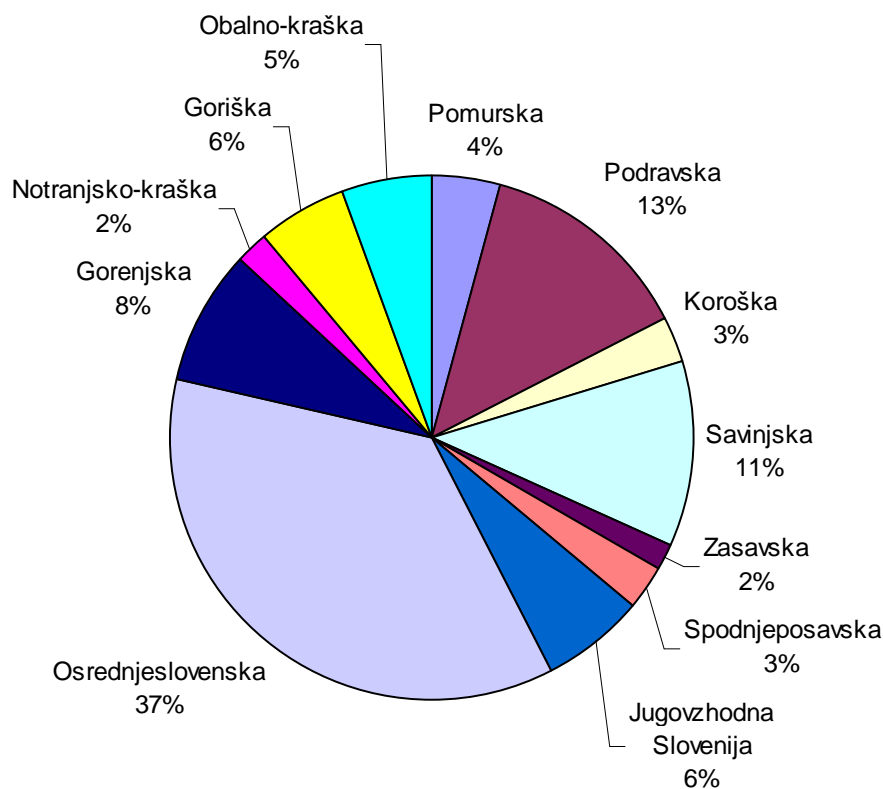
Priloga 2: Regionalni bruto domači proizvod

Tabela 6: BDP in BDP na prebivalca v tekočih cenah po slovenskih regijah in v Sloveniji v letu 2005

STATISTIČNA REGIJA	BDP		BDP na prebivalca	
	mio EUR	regionalna struktura	EUR	indeks SLO=100
Pomurska	1151	4,1	9399	66,6
Podravska	3775	13,4	11825	83,8
Koroška	815	2,9	11029	78,1
Savinjska	3233	11,4	12556	88,9
Zasavska	453	1,6	9962	70,6
Spodnjeposavska	792	2,8	11319	80,2
Jugovzhodna Slovenija	1800	6,4	12914	91,5
Osrednjeslovenska	10148	35,9	20364	144,3
Gorenjska	2388	8,5	12018	85,1
Notranjsko-kraška	538	1,9	10514	74,5
Goriška	1613	5,7	13496	95,6
Obalno-kraška	1539	5,4	14616	103,5
SLOVENIJA	28244	100,0	14116	100,0

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2007, 2007.

Slika 1: Struktura slovenskega BDP po slovenskih regijah v letu 2005

Vir: Podatki iz Tabele 6; Lasten prikaz.

Priloga 3: Regionalna brezposelnost

Tabela 7: Stopnja registrirane brezposelnosti v odstotku po slovenskih regijah in v Sloveniji v letih od 2000 do 2006

STATISTIČNA REGIJA	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Pomurska	16,7	16,3	17,7	17,6	16,8	17,1	15,7
Podravska	18,1	17,4	17,1	15,8	14,2	13,5	12,7
Koroška	9,9	9,9	11,3	12,2	11,4	10,6	10,1
Savinjska	13,1	13,1	13,6	13,1	12,5	12,7	11,6
Zasavska	14,9	14,3	14,8	15,6	14,4	13,8	12
Spodnjeposavska	13,4	13,9	14,1	14,6	12,7	11,5	10,5
Jugovzhodna Slovenija	10,4	9,6	9,7	8,4	8,2	8,8	8,6
Osrednjeslovenska	8,8	8	7,7	7,5	7,5	7,6	7,2
Gorenjska	9,7	8,7	8,2	8	7,6	7,3	6,4
Notranjsko-kraška	10,4	9,4	8,8	8,6	8,1	7,9	7
Goriška	5,9	5,6	6,1	6,3	6,7	6,5	6,2
Obalno-kraška	8,8	8,7	8,3	8	7,9	7,5	7,2
SLOVENIJA	11,8	11,2	11,3	10,9	10,3	10,2	9,4

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2006, 2006; Slovenske regije v številkah-2008, 2008.

Priloga 4: Regionalna zaposlenost

Tabela 8: Stopnja registrirane zaposlenosti v odstotku po slovenskih regijah in v Sloveniji v letih od 2000 do 2006

STATISTIČNA REGIJA	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 (I-VI)
Pomurska	54,7	55,1	53,3	51,6	53	52,7	53,1
Podravska	51,7	52,3	53,1	52,4	53,3	53,8	54,2
Koroška	56,4	56,9	56,6	55,1	55,8	56,1	56,2
Savinjska	56,9	57	57,2	56,5	57,1	57,1	57,3
Zasavska	54,8	55,2	54,8	53,9	54,2	54,4	55,1
Spodnjeposavska	56,7	56,3	56,2	54,3	55,5	56,4	56,7
Jugovzhodna Slovenija	60,1	60,5	60,3	59,6	60,1	60	59,9
Osrednjeslovenska	60,9	61	60,9	60,6	60,4	60,8	61
Gorenjska	57,8	58,3	58,6	58,3	58,6	59	59,3
Notranjsko-kraška	59,6	60	60,4	60,3	60,7	61,4	61,8
Goriška	59,2	60	59,5	58,9	58,8	59,1	59,6
Obalno-kraška	57,5	58,1	58,3	58	58,1	58,8	59,2
SLOVENIJA	57,4	57,7	57,7	57	57,5	57,8	58,1

Vir: J. Pečar, Regije 2006–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, 2006a, str. 58.

Tabela 9: Stopnja registrirane aktivnosti v odstotku po slovenskih regijah in v Sloveniji v letih od 2000 do 2006

STATISTIČNA REGIJA	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 (I-VI)
Pomurska	65,9	65,8	64,7	62,6	63,7	63,6	63,8
Podravska	63,2	63,3	64	62,2	62,1	62,2	62,6
Koroška	62,6	63,2	63,8	62,7	62,9	62,7	62,9
Savinjska	65,3	65,6	66,2	65	65,2	65,4	65,3
Zasavska	64,5	64,4	64,3	63,9	63,4	63,1	63,1
Spodnjeposavska	65,5	65,3	65,4	63,6	63,5	63,7	63,7
Jugovzhodna Slovenija	67,5	67	66,9	65,1	65,5	65,8	65,8
Osrednjeslovenska	66,7	66,4	66	65,5	65,3	65,8	65,9
Gorenjska	64	63,9	63,8	63,4	63,4	63,7	63,8
Notranjsko-kraška	66,6	66,2	66,3	65,9	66,1	66,6	66,7
Goriška	63	63,5	63,4	62,8	63	63,7	63,7
Obalno-kraška	63,1	63,6	63,6	63	63,1	63,6	64
SLOVENIJA	65	65	65,1	64	64,1	64,3	64,5

Vir: J. Pečar, Regije 2006–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, 2006a, str. 59.

Tabela 10: Presežek oziroma primanjkljaj delovnih mest v odstotku po slovenskih regijah in v Sloveniji v letih od 2000 do 2006

STATISTIČNA REGIJA	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 (I-VI)
Pomurska	-20,3	-20,2	-22,5	-22,5	-22,9	-23,6	-23,9
Podravska	-19,1	-18,5	-18,5	-16,6	-16,1	-15,9	-15,9
Koroška	-16,7	-16,9	-18,6	-20,7	-20,6	-20,3	-20,4
Savinjska	-12,6	-12,6	-13,7	-13,4	-12,4	-12,9	-13,7
Zasavska	-26,1	-27,2	-29,6	-32,5	-32,4	-33,2	-33,5
Spodnjeposavska	-20,4	-22,2	-23,1	-24,9	-25,1	-24,8	-24,5
Jugovzhodna Slovenija	-15,8	-15,3	-15,8	-15,2	-14,9	-15,6	-16,1
Osrednjeslovenska	1,8	3,6	5,7	6,4	8,1	9,4	11,7
Gorenjska	-18	-17	-16,3	-16,9	-17	-17,8	-19,3
Notranjsko-kraška	-19,2	-19,4	-21,1	-22,1	-23,4	-24,1	-26,5
Goriška	-8,9	-8,8	-9,5	-10	-10,4	-10,5	-10,7
Obalno-kraška	-10,3	-11	-10,4	-10	-9,7	-9,5	-9,7
SLOVENIJA	-11,8	-11,2	-11,2	-10,9	-10,3	-10,2	-9,9

Vir: J. Pečar, Regije 2006 – izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, 2006a, str. 61.

Priloga 5: Izobrazba

Tabela 11: Prebivalstvo (v tisoč), starejše od 15 let, po doseženih stopnjah izobrazbe v letu 2006

STATISTIČNA REGIJA	Skupaj	Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska ali osnovnošolska izobrazba	Nižja ali srednja poklicna izobrazba	Srednja strokovna izobrazba	Srednja splošna izobrazba	Višja strokovna, višješolska, specialistična povišješolska izobrazba	Visoka strokovna, univerzitetna, specializacija, magisterij, doktorat
Pomurska	106	39	27	25	(3)	(4)	8
Podravska	277	79	71	71	16	16	24
Koroška	63	18	19	15	(3)	(3)	5
Savinjska	221	70	69	49	6	11	16
Zasavska	40	12	11	10	(2)	(2)	(2)
Spodnjeposavska	60	19	13	18	(3)	(3)	(4)
Jugovzhodna Slovenija	118	38	34	25	5	6	11
Osrednjeslovenska	428	90	85	109	41	26	76
Gorenjska	169	43	44	45	11	9	17
Notranjsko-kraška	44	13	10	9	(3)	(3)	6
Goriška	103	31	24	25	6	5	12
Obalno-kraška	93	25	21	24	6	6	11
SLOVENIJA	1724	477	430	426	104	94	192

() – manj natančna ocena

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2007, 2007.

Tabela 12: Izobrazbena sestava prebivalstva po slovenskih regijah in v Sloveniji v letu 2006 ter povprečno število let šolanja v letu 2002

STATISTIČNA REGIJA	Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska ali osnovnošolska izobrazba	Nižja ali srednja poklicna izobrazba	Srednja strokovna izobrazba	Srednja splošna izobrazba	Višja strokovna, višješolska, specialistična povišješolska izobrazba	Visoka strokovna, univerzitetna, specializacija, magisterij, doktorat	število let šolanja (2002)
Pomurska	36,79	25,47	23,59	2,83	3,77	7,55	10,02
Podravska	28,52	25,63	25,63	5,78	5,78	8,66	10,6
Koroška	28,57	30,16	23,81	4,76	4,76	7,94	10,33
Savinjska	31,67	31,22	22,17	2,72	4,98	7,24	10,39
Zasavska	30	27,5	25	5	5	5	10,34
Spodnjeposavska	31,67	21,67	30	5	5	6,67	10,19
Jugovzhodna Slovenija	32,2	28,81	21,19	4,24	5,09	9,32	10,14
Osrednjeslovenska	21,03	20,09	25,47	9,6	6,07	17,76	11,27
Gorenjska	25,44	26,04	26,63	6,51	5,33	10,06	10,7
Notranjsko-kraška	29,55	22,73	20,45	6,82	6,82	13,64	10,29
Goriška	30,1	23,3	24,27	5,83	4,85	11,65	10,42
Obalno-kraška	26,88	22,58	25,81	6,45	6,45	11,83	10,7
SLOVENIJA	27,68	24,94	24,71	6,03	5,45	11,14	10,64

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2007, 2007; J. Pečar, Regije 2006–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, 2006a.

Priloga 6: Poslovanje gospodarskih družb

Tabela 13: Število podjetij (C-K) po slovenskih regijah in v Sloveniji v letu 2004 in 2005

STATISTIČNA REGIJA	2004	2005
Pomurska	3883	3838
Podravska	13115	13241
Koroška	2823	2772
Savinjska	10414	10481
Zasavska	1411	1425
Spodnjeposavska	2913	2918
Jugovzhodna Slovenija	5266	5233
Osrednjeslovenska	30337	31330
Gorenjska	8698	8899
Notranjsko-kraška	2165	2195
Goriška	6399	6470
Obalno-kraška	6313	6597
SLOVENIJA	93697	95399

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2007, 2007.

Tabela 14: Gospodarnost poslovanja podjetij po slovenskih regijah in v Sloveniji v letih 2004 in 2005

STATISTIČNA REGIJA	2004	2005
Pomurska	1,017	1,009
Podravska	1,029	1,032
Koroška	1,026	1,046
Savinjska	1,03	1,037
Zasavska	1,027	1,032
Spodnjeposavska	1,041	1,055
Jugovzhodna Slovenija	1,054	1,063
Osrednjeslovenska	1,044	1,041
Gorenjska	1,04	1,037
Notranjsko-kraška	1,029	1,034
Goriška	1,064	1,048
Obalno-kraška	1,03	1,035
SLOVENIJA	1,04	1,04

Vir: J. Pečar, Regije 2006–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, 2006a, str. 74.

Tabela 15: Dodana vrednost na zaposlenega slovenskih regij v primerjavi s povprečjem Slovenije v letih 2004 in 2005 (Slovenija=100)

STATISTIČNA REGIJA	2004	2005
Pomurska	63,4	65
Podravska	83,6	83,2
Koroška	79,9	87,3
Savinjska	86,6	88,9
Zasavska	84,5	88,7
Spodnjeposavska	98,8	106,4
Jugovzhodna Slovenija	100,7	108,7
Osrednjeslovenska	119,7	115,9
Gorenjska	95,6	94,8
Notranjsko-kraška	80,7	83,2
Goriška	105,3	100,1
Obalno-kraška	106,1	106,3
SLOVENIJA	100	100

Vir: J. Pečar, Regije 2006–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, 2006a, str. 75.

Tabela 16: Dodana vrednost na prebivalca slovenskih regij v primerjavi s povprečjem Slovenije v letih 2004 in 2005 (Slovenija=100)

STATISTIČNA REGIJA	2004	2005
Pomurska	41,5	41,2
Podravska	72,7	72
Koroška	66,7	72,4
Savinjska	88,4	89,6
Zasavska	68,4	68,7
Spodnjeposavska	57,8	60,2
Jugovzhodna Slovenija	94,7	99,5
Osrednjeslovenska	161,5	162,3
Gorenjska	92,1	87,8
Notranjsko-kraška	59,5	63
Goriška	102,5	95,3
Obalno-kraška	93,4	90,1
SLOVENIJA	100	100

Vir: J. Pečar, Regije 2006–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, 2006a, str. 82.

Tabela 17: Investicijski izdatki po slovenskih regijah in v Sloveniji v letih 2004 in 2005

STATISTIČNA REGIJA	investicijski izdatki	
	2004	2005
Pomurska	12,6	12,4
Podravska	13,6	15
Koroška	12,9	13,7
Savinjska	12,1	12,8
Zasavska	11,1	16,8
Spodnjeposavska	5,9	8,3
Jugovzhodna Slovenija	16,5	21,5
Osrednjeslovenska	16,4	15
Gorenjska	9,2	11,5
Notranjsko-kraška	15,6	10,6
Goriška	18	12,1
Obalno-kraška	13,3	9,9
SLOVENIJA	14,4	14

Vir: J. Pečar, Regije 2006–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, 2006a, str. 77.

Priloga 7: Dohodnina in plače

Tabela 18: Osnova za dohodnino na prebivalca po slovenskih regijah v primerjavi s slovenskim povprečjem v letih od 2002 do 2005 (Slovenija=100)

STATISTIČNA REGIJA	2002	2003	2004	2005
Pomurska	80,3	74,6	74,4	74,2
Podravska	85,5	86,9	86,4	86,7
Koroška	85,5	86,9	86	89,1
Savinjska	86,8	91,2	90,7	90,8
Zasavska	91,5	91,9	89,2	91,3
Spodnjeposavska	85,6	85,9	85,4	85,7
Jugovzhodna Slovenija	95	96	95,8	95,6
Osrednjeslovenska	122,3	119,1	121,7	121,9
Gorenjska	101,8	103,2	101,7	102,4
Notranjsko-kraška	100,6	101,1	99,7	98,1
Goriška	108,8	109,3	108,2	104,4
Obalno-kraška	111,4	111,3	109,1	107,1
SLOVENIJA	100	100	100	100

Vir: J. Pečar, Regije 2006–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, 2006a, str. 144 – 147.

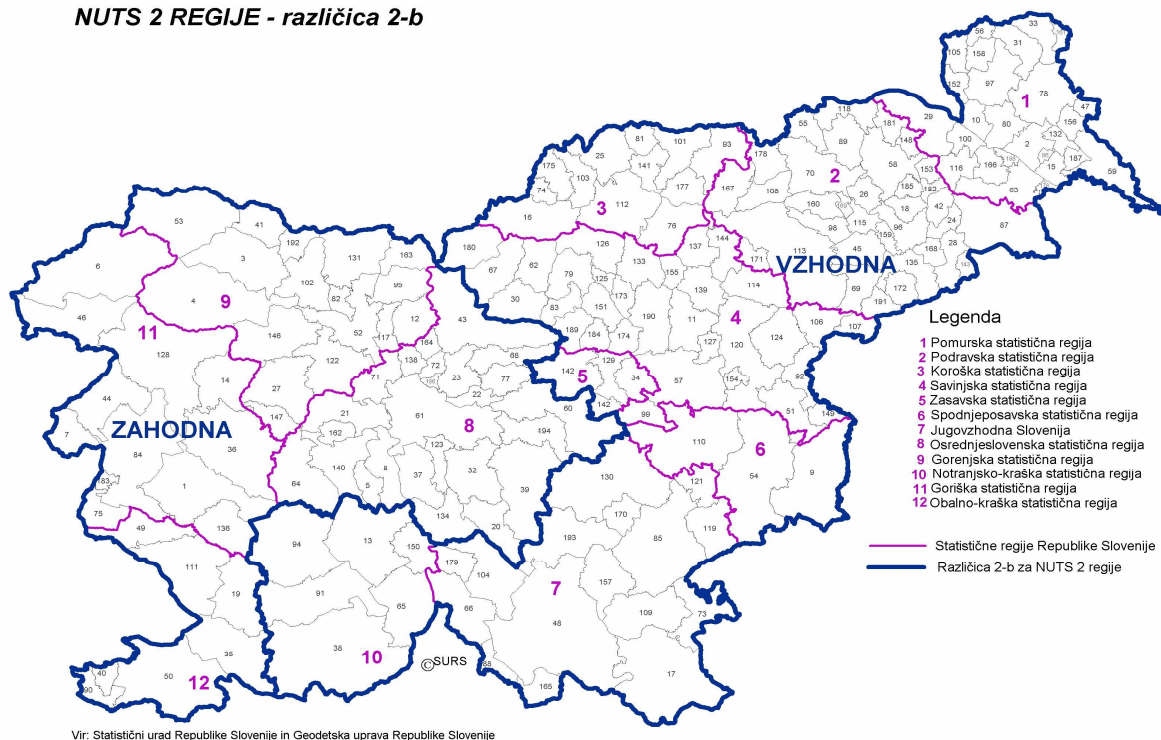
Tabela 19: Bruto plača na zaposlenega po slovenskih regijah v primerjavi s slovenskim povprečjem v letih od 2004 do 2006 (Slovenija=100)

STATISTIČNA REGIJA	2004	2005	2006
Pomurska	84,3	83,7	83,2
Podravska	93,4	92,9	93,2
Koroška	87,7	88	87,6
Savinjska	91,6	91,1	90,9
Zasavska	93,8	94,2	93,4
Spodnjeposavska	90,8	90,1	90,3
Jugovzhodna Slovenija	93,7	95	95,2
Osrednjeslovenska	113,5	113,3	112,9
Gorenjska	96	96,7	96,9
Notranjsko-kraška	90	87,8	87,7
Goriška	98,5	98,2	98,9
Obalno-kraška	100,2	99,5	99,8
SLOVENIJA	100	100	100

Vir J. Pečar, Regije 2006–izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah, 2006a, str. 148 – 151; Slovenske regije v številkah-2008, 2008.

Priloga 8: Teritorialna razdelitev Slovenije

Slika 2: Teritorialna razdelitev Slovenije za potrebe regionalne politike
NUTS 2 REGIJE - različica 2-b

Vir: Osnutek Državnega razvojnega programa Republike Slovenije 2007-2013, 2006, str. 79

Priloga 9: Savinjska regija

Slika 3: Savinjska regija in pripadajoče občine

Vir: Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013, 2006, str. 25